Latviešu valodas aģentūra

S
1
2
3
4

METODISKAIS PIELIKUMS

diasporas nedēļas nogales skolu latviešu valodas mācību programmai

5–6 gadus veciem bērniem

2014

1. GRAMATIKA UN PĀRSKATA TABULAS 4

Skaņas un burti 4
Vārdšķiras latviešu valodā 4
Lietvārds 5
Lietvārdu deklinācijas 5
Lietvārdu locījumi 5
Līdzskaņu mija 5
Uzrunas formas 6

Īpašības vārds 6
Īpašības vārdu locīšana ar nenoteikto galotni un saskaņošana ar lietvārdu 6
Īpašības vārdu locīšana ar noteikto galotni un saskaņošana ar lietvārdu 6
Īpašības vārdu salīdzināmās pakāpes 6

Vietniekvārds 7
Vietniekvārdu *es, tu, mēs, jūs* locīšana 7
Vietniekvārdu *mans, tavs* locīšana un saskaņošana ar lietvārdu 7
Vietniekvārdu *tas, tā, tie, tās* locīšana 7
Vietniekvārdu *šis, šī, šie, šīs* locīšana 7

Skaitļa vārds 8
Pamata skaitļa vārdi (*cik?*) 8
Pamata skaitļa vārdu locīšana un saskaņošana ar lietvārdu 9
Kārtas skaitļa vārdi (*kurš? kura?*) 9
Kārtas skaitļa vārdu locīšana un saskaņošana ar lietvārdu 9
Gadskaitļu locīšana 10

Apstākļa vārds 10
Apstākļa vārdu veidi 10
Apstākļa vārdu salīdzināmās pakāpes 10

Darbības vārds 11
Darbības vārdu konjugācijas 11
Darbības vārdu nenoteiksme 11
Darbības vārdu pamatformas 11
Darbības vārdu locīšana: 1., 2., 3. konjugācija 12
Atgriezenisko darbības vārdu galotnes 13
Pavēles izteiksme 13
Vajadzības izteiksme 13
Darbības vārdu *būt* un *nebūt* locīšana 13
Darbības vārda *dot* locīšana 14
Darbības vārda *iet* locīšana 14

Prievārds 15

2. STUNDU KONSPEKTU PARAUGI 16

Dzīvnieki 16
Māja 20
Mājdzīvnieki 26

3. SVĒTKU UN SVINAMO DIENU KALENDĀRS 38

4. MĀCĪBU PAPILDMATERIĀLI 5-6 GADUS VECIEM BĒRNIEM . . . 41

Cāļus skaita rudenī 42
Kas notiek rudenī? 57
Cik daudz svētku! 69
Gaismas laiks 83
Ieejam jaunā gadā... 96
Garajos ziemas vakaros 109
Pavasaris jau nāk! 125
Spēlējam teātri! 138
Zaļais laiks 150

SKAŅAS UN BURTI

Latviešu valodā ir 48 skaņas un 33 burti.

Patskaņi		Līdzskaņi	Divskaņi
Īsie	**Garie**		
a, i, u, e, o*	ā, ī, ū, ē, o**	b, c, č, d, f, g, ģ, j, k, ķ, l, ļ, m, n, ņ, p, r, s, š, t, v, z, ž, dz***, dž***	ai, au, ei, ie, ui, o**** u. c.

** orkāns, ** opera, *** tikai skaņas, **** ola*

VĀRDŠĶIRAS LATVIEŠU VALODĀ

	Vārdšķira	Raksturojums	Piemēri
1.	Lietvārds	Lokāms, ir dzimte, skaitlis, 7 locījumi, deklinācijas.	tēvs, pavasaris, medus, meita, māte, auss
2.	Īpašības vārds	Lokāms, ir dzimte, skaitlis, locījums, noteiktā un nenoteiktā galotne.	skaists, skaista
3.	Vietniekvārds	Lokāms, ir skaitlis, dzimte, locījums. Personas, norādāmie, piederības, atgriezeniskais, jautājamie, noteiktie, nenoteiktie, noliegtie vietniekvārdi.	es, sevis, mans, mana, kas, tas, tā, jebkāds, jebkāda
4.	Skaitļa vārds	Lokāms, ir dzimte, skaitlis, locījums, ir vienkārši un salikti (*divi / divdesmit seši*), ir pamata un kārtas (*viens / pirmais*). Ir arī nelokāmi (*desmit*).	viens, desmit, trīsdesmit trīs, tūkstotis, pirmais, pirmā
5.	Darbības vārds	Lokāms, ir persona, skaitlis, laiks, ir tiešie un atgriezeniskie (*skriet / skrieties*), ir pirmatnīgi un atvasināti (*lēkt / palēkāt*).	nest, dzīvot, mācīties
6.	Apstākļa vārds	Nelokāms	augstu, tur, lēnām
7.	Saiklis	Nelokāms	un, tāpēc ka, vai
8.	Prievārds	Nelokāms	uz, no, ap
9.	Partikula	Nelokāma	jā, nē
10.	Izsauksmes vārds	Nelokāms	ai! lūk!

LIETVĀRDS

Lietvārdam ir vīriešu un sieviešu dzimte.
Lietvārdam ir vienskaitlis un daudzskaitlis.
Lietvārdam ir 7 locījumi.

Lietvārdu deklinācijas

	1. deklinācija	2. deklinācija	3. deklinācija	4. deklinācija	5. deklinācija	6. deklinācija
N. kas?	**-s, -š**	**-is**	**-us**	**-a**	**-e**	**-s**
	tēvs, ceļš	brālis, dvielis	tirgus, lietus	māsa, māja	ārste, baltmaize	valsts, acs

Lietvārdu locījumi

Nominatīvs. Kas?	tēv-**s**	brā-**lis**	tirg-**us**	mās-**a**	ārst-**e**	ac-**s**
Ģenitīvs. Kā?	tēv-**a**	brāļ-**a***	tirg-**us**	mās-**as**	ārst-**es**	ac-**s**
Datīvs. Kam?	tēv-**am**	brāl-**im**	tirg-**um**	mās-**ai**	ārst-**ei**	ac-**ij**
Akuzatīvs. Ko?	tēv-**u**	brāl-**i**	tirg-**u**	mās-**u**	ārst-**i**	ac-**i**
Lokatīvs. Kur?	tēv-**ā**	brāl-**ī**	tirg-**ū**	mās-**ā**	ārst-**ē**	ac-**ī**

Nominatīvs. Kas?	tēv-**i**	brāļ-**i***	tirg-**i**	mās-**as**	ārst-**es**	ac-**is**
Ģenitīvs. Kā?	tēv-**u**	brāļ-**u***	tirg-**u**	mās-**u**	ārst-**u**	ac-**u**
Datīvs. Kam?	tēv-**iem**	brāļ-**iem***	tirg-**iem**	mās-**ām**	ārst-**ēm**	ac-**īm**
Akuzatīvs. Ko?	tēv-**us**	brāļ-**us***	tirg-**us**	mās-**as**	ārst-**es**	ac-**is**
Lokatīvs. Kur?	tēv-**os**	brāļ-**os***	tirg-**os**	mās-**ās**	ārst-**ēs**	ac-**īs**

**līdzskaņu mija*

Līdzskaņu mija

s – š ķirsis – ķirša; klase – klašu
t – š latvietis – latvieša; biete – biešu
z – ž nazis – naža; avīze – avīžu
d – ž atbilde – atbilžu; sirds – siržu
c – č lācis – lāča; mākslinieces – mākslinieču
dz – dž drudzis – drudža
l – ļ aprīlis – aprīļa; pudele – pudeļu
n – ņ dārzenis – dārzeņa; draudzene – draudzeņu
p – pj skapis – skapja; sāpes – sāpju
b – bj dobe – dobju
m – mj plūme – plūmju
v – vj šķīvis – šķīvja; virtuve – virtuvju
sn – šņ aploksne – aplokšņu

Uzrunas formas

-s, -š	-is	-us
dēl**s** – dēl**s**! dēl!	brāl**is** – brāl**i**!	Mik**us** – Mik**u**!
vēj**š** – vēj**š**!	Jān**is** – Jān**i**!	
Oskar**s** – Oskar!		

-a	-e	-s
mās**a** – mās!	māt**e** – māt!	Klint**s** – Klint**s**!
Olg**a** – Olg**a**!	Kristīn**e** – Kristīn**e**! Kristīn!	
	saul**e** – saul**e**!	

ĪPAŠĪBAS VĀRDS

Īpašības vārdam ir vīriešu un sieviešu dzimte.

Īpašības vārdam ir vienskaitlis un daudzskaitlis.

Īpašības vārdam ir noteiktā un nenoteiktā galotne (*skaist**s** galds / skaistais galds*).

Īpašības vārdam ir salīdzināmās pakāpes (*skaist**s** – skaist**āks** – visskaist**ākais** / pats skaist**ākais***).

Īpašības vārdus vīriešu dzimtē loka kā 1. deklinācijas lietvārdus, sieviešu dzimtē – kā 4. deklinācijas lietvārdus.

Īpašības vārdu locīšana ar nenoteikto galotni un saskaņošana ar lietvārdu

N. kas?	liel-s nams	liel-a istaba	liel-i nami	liel-as istabas
Ģ. kā?	liel-a nama	liel-as istabas	liel-u namu	liel-u istabu
D. kam?	liel-am namam	liel-ai istabai	liel-iem namiem	liel-ām istabām
A. ko?	liel-u namu	liel-u istabu	liel-us namus	liel-as istabas
L. kur?	liel-ā namā	liel-ā istabā	liel-os namos	liel-ās istabās

Īpašības vārdu locīšana ar noteikto galotni un saskaņošana ar lietvārdu

N. kas?	liel-ais nams	liel-ā istaba	liel-ie nami	liel-ās istabas
Ģ. kā?	liel-ā nama	liel-ās istabas	liel-o namu	liel-o istabu
D. kam?	liel-**aj**am namam	liel-**aj**ai istabai	liel-**aj**iem namiem	liel-**aj**ām istabām
A. ko?	liel-o namu	liel-o istabu	liel-os namos	liel-ās istabas
L. kur?	liel-**aj**ā namā	liel-**aj**ā istabā	liel-**aj**os namos	liel-**aj**ās istabās

Īpašības vārdu salīdzināmās pakāpes

Pamata	Pārākā	Vispārākā
maz-s	maz-**āk**-s	**vis**-maz-**āk**-ais
maz-a	maz-**āk**-a	**vis**-maz-**āk**-ā

VIETNIEKVĀRDS

Lielākajai daļai vietniekvārdu ir vīriešu un sieviešu dzimte.

Lielākajai daļai vietniekvārdu ir visi locījumi.

Vietniekvārdu *es, tu, mēs, jūs* locīšana

N. kas?	es	tu	mēs	jūs
Ģ. kā?	manis	tevis	mūsu	jūsu
D. kam?	man	tev	mums	jums
A. ko?	mani	tevi	mūs	jūs
L. kur?	manī	tevī	mūsos	jūsos

Vietniekvārdu *mans, tavs* locīšana un saskaņošana ar lietvārdu

N. kas?	man-s ābols	man-a kleita	tav-s krekls	tav-a roka
Ģ. kā?	man-a ābola	man-as kleitas	tav-a krekla	tav-as rokas
D. kam?	man-am ābolam	man-ai kleitai	tav-am kreklam	tav-ai rokai
A. ko?	man-u ābolu	man-u kleitu	tav-u kreklu	tav-u roku
L. kur?	man-ā ābolā	man-ā kleitā	tav-ā kreklā	tav-ā rokā
N. kas?	man-i āboli	man-as kleitas	tav-i krekli	tav-as rokas
Ģ. kā?	man-u ābolu	man-u kleitu	tav-u kreklu	tav-u roku
D. kam?	man-iem āboliem	man-ām kleitām	tav-iem krekliem	tav-ām rokām
A. ko?	man-us ābolus	man-as kleitas	tav-us kreklus	tav-as rokas
L. kur?	man-os ābolos	man-ās kleitās	tav-os kreklos	tav-ās rokās

Vietniekvārdu *tas, tā, tie, tās* locīšana

N. kas?	tas	tā	tie	tās
Ģ. kā?	tā	tās	to	
D. kam?	tam	tai	tiem	tām
A. ko?	to		tos	tās
L. kur?	tajā, tai, tanī		tajos, tais, tanīs	tajās, tais, tanīs

Vietniekvārdu *šis, šī, šie, šīs* locīšana

N. kas?	šis	šī	šie	šīs
Ģ. kā?	šī, šā	šīs, šās	šo	
D. kam?	šim	šai	šiem	šīm
A. ko?	šo		šos	šīs
L. kur?	šinī, šajā, šai	šinī, šajā, šai	šinīs, šajos, šais	šinīs, šajās, šais

SKAITĻA VĀRDS

Ir pamata un kārtas skaitļa vārdi (*viens / pirmais*).

Pamata skaitļa vārdus loka kā 1. un 4. deklinācijas lietvārdus. Izņēmums – *trīs*.

Kārtas skaitļa vārdus loka kā īpašības vārdus ar noteikto galotni.

Pamata skaitļa vārdi (*cik?*)

Vieni	
1 viens gads	viena diena
2 divi gadi	divas dienas
3 trīs gadi	trīs dienas
4 četri gadi	četras dienas
5 pieci gadi	piecas dienas
6 seši gadi	sešas dienas
7 septiņi gadi	septiņas dienas
8 astoņi gadi	astoņas dienas
9 deviņi gadi	deviņas dienas

Padsmiti	Desmiti
11 vien**padsmit**	10 desmit
12 div**padsmit**	20 div**desmit**
13 trīs**padsmit**	30 trīs**desmit**
14 četr**padsmit**	40 četr**desmit**
15 piec**padsmit**	50 piec**desmit**
16 seš**padsmit**	60 seš**desmit**
17 septiņ**padsmit**	70 septiņ**desmit**
18 astoņ**padsmit**	80 astoņ**desmit**
19 deviņ**padsmit**	90 deviņ**desmit**

Simti	Tūkstoši
100 simts / **simt**	1000 tūkstotis / **tūkstoš**
200 divi simti / div**simt**	2000 divi tūkstoši / div**tūkstoš**
300 trīs simti / trīs**simt**	3000 trīs tūkstoši / trīs**tūkstoš**
400 četri simti / četr**simt**	4000 četri tūkstoši / četr**tūkstoš**
500 pieci simti / piec**simt**	5000 pieci tūkstoši / piec**tūkstoš**
600 seši simti / seš**simt**	6000 seši tūkstoši / seš**tūkstoš**
700 septiņi simti / septiņ**simt**	7000 septiņi tūkstoši / septiņ**tūkstoš**
800 astoņi simti / astoņ**simt**	8000 astoņi tūkstoši / astoņ**tūkstoš**
900 deviņi simti / deviņ**simt**	9000 deviņi tūkstoši / deviņ**tūkstoš**

Pamata skaitļa vārdu locīšana un saskaņošana ar lietvārdu

N. kas?	vien-**s** **cilvēks**	vien-**a diena**	div-**i cilvēki**	div-**as** **dienas**	trīs **cilvēki**, **dienas**	
Ģ. kā?	vien-**a** **cilvēka**	vien-**as** **dienas**	div-**u cilvēku**, **dienu**		trīs, trij-**u cilvēku**, **dienu**	
D. kam?	vien-**am** **cilvēkam**	vien-**ai** **dienai**	div-**iem** **cilvēkiem**	div-**ām** **dienām**	trim, trij-**iem** **cilvēkiem**	trim, trij-**ām** **dienām**
A. ko?	vien-**u cilvēku**, **dienu**		div-**us** **cilvēkus**	div-**as** **dienas**	trīs **cilvēkus**, **dienas**	
L. kur?	vien-**ā cilvēkā**, **dienā**		div-**os** **cilvēkos**	div-**ās** **dienās**	trīs, trij-**os** **cilvēkos**	trīs, trij-**ās** **dienās**

Kārtas skaitļa vārdi (*kurš? kura?*)

1.	pirm**ais**	pirm**ā**
2.	otr**ais**	otr**ā**
3.	treš**ais**	treš**ā**
4.	ceturt**ais**	ceturt**ā**
5.	piekt**ais**	piekt**ā**
6.	sest**ais**	sest**ā**
7.	septīt**ais**	septīt**ā**
8.	astot**ais**	astot**ā**
9.	devīt**ais**	devīt**ā**
10.	desmit**ais**	desmit**ā**
11.	vienpadsmit**ais**	vienpadsmit**ā**
12.	divpadsmit**ais**	divpadsmit**ā**
19.	deviņpadsmit**ais**	deviņpadsmit**ā**
20.	divdesmit**ais**	divdesmit**ā**
30.	trīsdesmit**ais**	trīsdesmit**ā**
100.	simt**ais**	simt**ā**
200.	divsimt**ais**	divsimt**ā**

Kārtas skaitļa vārdu locīšana un saskaņošana ar lietvārdu

N. kas?	pirm-**ais cilvēks**	pirm-**ā diena**	pirm-**ie cilvēki**	pirm-**ās dienas**
Ģ. kā?	pirm-**ā cilvēka**	pirm-**ās dienas**	pirm-**o cilvēku**	pirm-**o dienu**
D. kam?	pirm-**ajam** **cilvēkam**	pirm-**ajai** **dienai**	pirm-**ajiem** **cilvēkiem**	pirm-**ajām** **dienām**
A. ko?	pirm-**o cilvēku**	pirm-**o dienu**	pirm-**os cilvēkus**	pirm-**ās dienas**
L. kur?	pirm-**ajā cilvēkā**	pirm-**ajā dienā**	pirm-**ajos cilvēkos**	pirm-**ajās dienās**

Gadskaitļu locīšana

N. kas?	1992. gad**s**	tūkstoš deviņsimt (deviņi simti) deviņdesmit otr**ais** gad**s**
Ģ. kā?	1992. gad**a**	tūkstoš deviņsimt (deviņi simti) deviņdesmit otr**ā** gad**a**
D. kam?	1992. gad**am**	tūkstoš deviņsimt (deviņi simti) deviņdesmit otr**ajam** gad**am**
A. ko?	1992. gad**u**	tūkstoš deviņsimt (deviņi simti) deviņdesmit otr**o** gad**u**
L. kur?	1992. gad**ā**	tūkstoš deviņsimt (deviņi simti) deviņdesmit otr**ajā** gad**ā**
N. kas?	2010. gad**s**	divtūkstoš (divi tūkstoši) desmit**ais** gad**s**
Ģ. kā?	2010. gad**a**	divtūkstoš (divi tūkstoši) desmit**ā** gad**a**
D. kam?	2010. gad**am**	divtūkstoš (divi tūkstoši) desmit**ajam** gad**am**
A. ko?	2010. gad**u**	divtūkstoš (divi tūkstoši) desmit**o** gad**u**
L. kur?	2010. gad**ā**	divtūkstoš (divi tūkstoši) desmit**ajā** gad**ā**

APSTĀKĻA VĀRDS

Apstākļa vārdu veidi

Laika apstākļa vārds (*kad?*)	šodien, šovakar, šovasar, vakar, rīt, aizvakar, parīt, tad, tagad, nesen, tūlīt, tikko, pašreiz, kad
Vietas apstākļa vārds (*kur?*)	cauri, tur, te, tālu*, priekšā, vidū, lejā, zemu*, apakšā
Veida apstākļa vārds (*kā?*)	ātri*, auksti*, tā, labprāt*, labi*, slikti*, lieliski*, pēkšņi

** iespējamas salīdzināmās pakāpes*

Apstākļa vārdu salīdzināmās pakāpes

Pamata	Pārākā	Vispārākā
labi	lab-**āk**	**vis**-lab-**āk**
tālu	tāl-**āk**	**vis**-tāl-**āk**
ātri	ātr-**āk**	**vis**-ātr-**āk**

DARBĪBAS VĀRDS

Ir pirmatnīgi un atvasināti darbības vārdi (*nākt / uznākt*).

Ir tiešie un atgriezeniskie darbības vārdi (*mazgāt / mazgāties*).

Darbības vārdiem ir trīs konjugācijas.

Darbības vārdu konjugācijas

1. konjugācija	2. konjugācija	3. konjugācija
Darbības vārdam nav piedēkļa, var būt priedēklis.	Darbības vārdam ir piedēklis, var būt priedēklis.	
	Tagadnē un pagātnē piedēklis -**j**- .	Piedēklis -**j**- tikai pagātnē.
nest, nolikt, smieties	(šodien) mazgā-**j**-u (vakar) mazgā-**j**-u	(šodien) māc-os (vakar) mācī-**j**-os

Darbības vārdu nenoteiksme

	-t	-ties
1. konjugācija	braukt, liet, likt, līt, nākt, nokļūt, nokrist, nolikt, nopirkt, nosaukt, ņemt, palikt, pasaukt, patikt, pienākt, pieteikt, pirkt, pļaut, pūst, saslimt, satikt, skriet	apsēsties, beigties, censties, nesties, satikties, sākties, veikties
2. konjugācija	maksāt, makšķerēt, mazgāt, nomazgāt, ogot, piedāvāt, pusdienot, ravēt, rezervēt, saplombēt, savienot, sēņot, slēpot, slidot	ciemoties, draudzēties, dusmoties, fotografēties, mazgāties, nodarboties, pastaigāties, savienoties
3. konjugācija	gulēt, noslaucīt, nosūtīt, pasūtīt, peldēt, piestāvēt, piezvanīt, sāpēt, slaucīt, zināt	mācīties, turpināties, vizināties

Darbības vārdu pamatformas

Nenoteiksme	Tagadne	Pagātne
šū-**t**	šuj	šuv-**a**
apciemo-**t**	apciemo	apciemoj-**a**
darī-**t**	dar-**a**	darīj-**a**
skatī-**ties**	skat-**ās**	skatīj-**ās**

Darbības vārdu locīšana

1. konjugācija

	Tagadne	Pagātne	Nākotne
es	nes-**u**	nes-**u**	nesī-š-**u**
tu	nes	nes-**i**	nesī-s-**i**
viņš, viņa, viņi, viņas	nes	nes-**a**	nes-ī-**s**
mēs	nes-**am**	nes-**ām**	nesī-s-**im**
jūs	nes-**at**	nes-**āt**	nesī-s-**iet**/-**it**

2. konjugācija

	Tagadne	Pagātne	Nākotne
es	mazgā-j-**u**	mazgā-j-**u**	mazgā-š-**u**
tu	mazgā	mazgā-j-**i**	mazgā-s-**i**
viņš, viņa, viņi, viņas	mazgā	mazgā-j-**a**	mazgā-s
mēs	mazgā-j-**am**	mazgā-j-**ām**	mazgā-s-**im**
jūs	mazgā-j-**at**	mazgā-j-**āt**	mazgā-s-**iet**/-**it**

3. konjugācija

	Tagadne		Pagātne	Nākotne
es	svin-**u**, las-**u**		svinē-j-**u**, lasī-j-**u**	svinē-š-**u**, lasī-š-**u**
tu	svin-**i**, las-**i**		svinē-j-**i**, lasī-j-**i**	svinē-s-**i**, lasī-s-**i**
viņš, viņa, viņi, viņas	svin	las-**a**	svinē-j-**a**, lasī-j-**a**	svinē-s, lasī-s
mēs	svin-**am**	las-**ām**	svinē-j-**ām**, lasī-j-**ām**	svinē-s-**im**, lasī-s-**im**
jūs	svin-**at**	las-**āt**	svinē-j-**āt**, lasī-j-**āt**	svinē-s-**iet**/-**it**, lasī-s-**iet**/-**it**

Atgriezenisko darbības vārdu galotnes

	Tagadne		Pagātne	Nākotne (ar piedēkli -s-; -š-)
	1., 2. konjugācija	3. konjugācija (-īties, -ināties)		
es	-os		-os	-š-os
tu	-ies		-ies	-s-ies
viņš, viņa, viņi, viņas	-as	-ās	-ās	-s-ies
mēs	-amies	-āmies	-āmies	-s-imies
jūs	-aties	-āties	-āties	-s-ieties/-ities

Pavēles izteiksme

Vienskaitlis		Daudzskaitlis	
es	-----	mēs	lasī**sim**! runā**sim**! mācī**simies**!
tu	las**i**! run**ā**! māc**ies**!	jūs	la**siet**! run**ājiet**! māc**ieties**!
viņš, viņa	lai las**a**! lai run**ā**! lai māc**ās**!	viņi, viņas	lai las**a**! lai run**ā**! lai māc**ās**!

Vajadzības izteiksme

kam?	**jā + darbības vārds vienkāršās tagadnes 3. personā**		**kas?**
man	**(ir)** **bija** **būs**	**jālasa** **jāmācās** **jānopērk** **jāsūta** **jāraksta** **jākārto** **jāsvin**	grāmata latviešu valoda maize vēstule iesniegums eksāmens svētki
tev			
viņam			
viņai			
mums			
jums			
viņiem			
viņām			

Darbības vārdu *būt* un *nebūt* locīšana

	Tagadne		Pagātne		Nākotne	
es	esmu	neesmu	biju	nebiju	būšu	nebūšu
tu	esi	neesi	biji	nebiji	būsi	nebūsi
viņš, viņa, viņi, viņas	ir	nav	bija	nebija	būs	nebūs
mēs	esam	neesam	bijām	nebijām	būsim	nebūsim
jūs	esat	neesat	bijāt	nebijāt	būsiet/-it	nebūsiet/-it

Darbības vārda *dot* locīšana

	Tagadne	Pagātne	Nākotne
es	dodu	devu	došu
tu	dod	devi	dosi
viņš, viņa, viņi, viņas	dod	deva	dos
mēs	dodam	devām	dosim
jūs	dodat	devāt	dosiet/-it

Darbības vārda *iet* locīšana

	Tagadne	Pagātne	Nākotne
es	eju	gāju	iešu
tu	ej	gāji	iesi
viņš, viņa, viņi, viņas	iet	gāja	ies
mēs	ejam	gājām	iesim
jūs	ejat	gājāt	iesiet/-it

PRIEVĀRDS

Prievārds		Vienskaitlī		Daudzskaitlī
aiz	ar ģenitīvu **(kā?)**	mājas	ar datīvu **(kam?)**	mājām
ārpus		pagalma		pagalmiem
bez		darba		darbiem
kopš		rudens		rudeņiem
pirms		eksāmena		eksāmeniem
virs		galda		galdiem
zem		dīvāna		dīvāniem
no		ielas		ielām
pēc		izrādes		izrādēm
pie		sētas		sētām
uz*		ceļa		ceļiem
līdz	ar datīvu **(kam?)**	zvaigznei		zvaigznēm
pāri		galvai		galvām
cauri		purvam		purviem
pretim		brālim		brāļiem
garām		tirgum		tirgiem
apkārt		ezeram		ezeriem
līdzās		kūtij		kūtīm
blakus		parkam		parkiem
pa*		pilienam		pilieniem
pa*	ar akuzatīvu **(ko?)**	ietvi		ietvēm
uz*		skolu		skolām
ar		mammu		mammām
caur		degunu		deguniem
gar		televizoru		televizoriem
pār		žogu		žogiem
pret		skolotāju		skolotājiem
starp		vienu un otru krastu		krastiem
par		pasaku		pasakām

** ar diviem locījumiem*

2. STUNDU KONSPEKTU PARAUGI

DZĪVNIEKI

Stundas temats

Burts „L".

Sasniedzamais rezultāts

Saklausa, pazīst burtu „L" un nosauc to.
Vingrina fonemātisko dzirdi.
Aktivizē runā dažādus vārdus, saprot to nozīmi, attīsta prasmi atbildēt uz jautājumu „Kas garšo?".
Attīsta pirkstu sīko muskulatūru.
Attīsta sadarbības prasmi.

Izmantotie metodiskie paņēmieni

Spēle, jautājumi un atbildes, skaitāmpanti.

Vērtēšana

Par labu darbu var iedot bērniem A4 formāta lapu, uz kuras ir uzzīmēts burts „L". Bērni var to izkrāsot vai papildināt.

Stundas gaita

	Skolotāja uzdevumi	Skolēna darbība		Metodiskais pamatojums
	Ierosināšana (5 min)			
1.	Skolotājs sasveicinās ar bērniem: *Labrītiņ! rītiņā,* *Labvakar! vakarā,* *Labrītiņ! – saule lec,* *Labvakar! – mēnestiņš.* Skolotājs rāda bērniem savu atradumu – lapsas konfekti (izgriezta lāsteka) un vēstuli. Rosina izteikties, kuram dzīvniekam tas varētu piederēt. Tad skolotājs piedāvā aprakstošo mīklu: *Šis dzīvnieks dzīvo mežā. Tai garšo gaļa. Tā ir daudzu pasaku varone. Viņa ir ļoti viltīga. Tai ir ruds kažoks utt.*	Bērni runā tautasdziesmu kopā ar skolotāju. Bērni atbild, mēģina uzminēt, kas tas ir par dzīvnieku.		Bērni mācās / atkārto pieklājības frāzes.

	Skolotāja uzdevumi	Skolēna darbība		Metodiskais pamatojums
Apjēgšana (30 min)				
2.	Skolotājs rosina bērnus nodziedāt dziesmu, rāot lapsas vēstuli – dziesmas vārdus: *La, la, la, la, la, la, lu;* *Lapsa laiza lāsteku.* Tad skolotājs lūdz bērniem parādīt burtu „L".	Bērni dzied lapsas dziesmu. Bērni rāda burtu „L".	1. pielikums	Bērni vingrinās burta nosaukšanā.
3.	Iepriekšējā dienā skolotājs ir paslēpis nodarbību telpā izgrieztus burtus „L", „J", „U", „M", bērniem jāatrod visi „L" burti. Kad burti ir atrasti, skolotājs lūdz apskatīties, vai nodarbību telpā ir priekšmetu nosaukumi, kuros ir burts „L" (*galds, logs, lampa, krēsls utt.*). Jā bērnu vārdu krājums nav liels, var pie priekšmetiem piestiprināt nosaukumus.	Bērni meklē paslēptos burtus. Bērni nosauc vārdus, kuros ir burts „L".	2. pielikums	Bērni iepazīst burtu „L". Tiek sekmēta interese par tematu.
4.	Skolotājs piedāvā kustību rotaļu. Skolotājs saka un rāda: *Lapsa lec.* *Lapsa iet.* *Lapsa skrien.* *Lapsa guļ.* *Lapsa sēž.* *Lapsa stāv.* Skolotājs pārrunā ar bērniem, ko lapsa dara.	Bērni atkārto un rāda.		Sekmē skolēnu raksturošanas spējas.
5.	Skolotājs uzdod jautājumus: *Kas garšo mūsu lapsai?* *Kas garšo lapsai?* (Atbildes ir uzzīmētas.)	Bērni atbild: *Mūsu lapsai garšo lāsteka.* *Lapsai garšo gaļa.*		
6.	Skolotājs iedod bērniem sīkus kociņus (var iedot sērkociņus bez sēra) un lūdz, lai bērni no sērkociņiem izveido burtu „L", „l".	Bērni veido burtu.		Tiek attīstīta pirkstu sīkā muskulatūra.
Refleksija (5 min)				
7.	Skolotājs rāda lapsas vēstuli. Skolotājs vēlreiz nolasa lapsas vēstuli.	Bērni paši atkārto lapsas dziesmu.	1. pielikums	

LA, LA, LA, LA, LA, LA, LU;

LAPSA LAIZA LĀSTEKU.

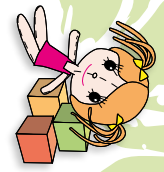

2. pielikums

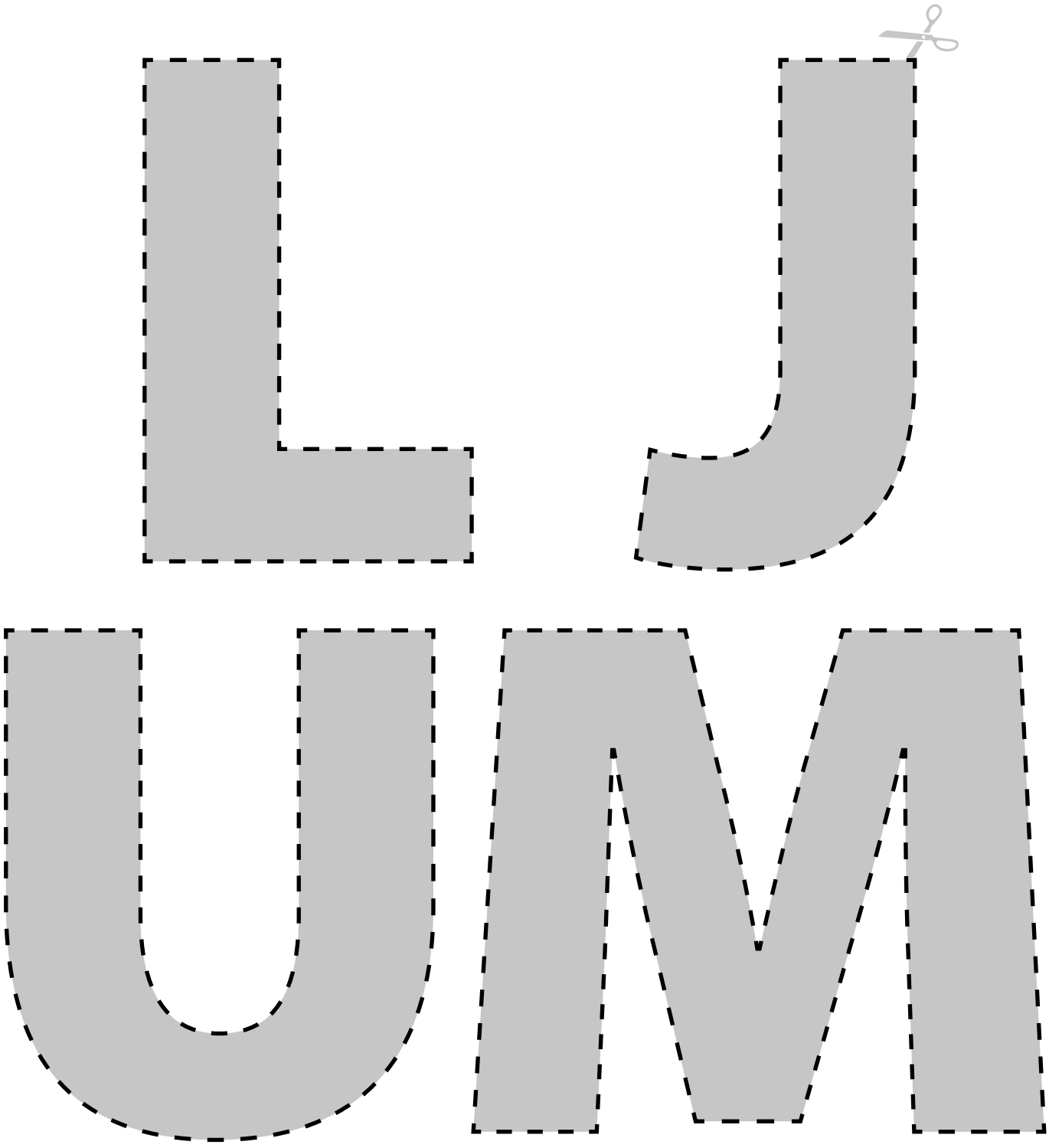

MĀJA

Stundas temats

Māja.

Sasniedzamais rezultāts

Veido priekšstatu par vietu, kur dzīvo.
Paplašina un nostiprina vārdu krājumu.
Aktivizē bērnu runu.
Vingrinās skaitīt līdz desmit.
Attīsta pirkstu sīko muskulatūru.
Strādā komandā.

Izmantotie metodiskie paņēmieni

Jautājumi un atbildes, dialogs, spēles.

Vērtēšana

Par labu darbu bērniem var piedāvāt no klucīšiem uzcelt māju kādai rotaļlietai, kas atrodas nodarbību telpā.

Stundas gaita

	Skolotāja uzdevumi	Skolēna darbība		Metodiskais pamatojums
Ierosināšana (5 min)				
1.	Skolotājs sasveicinās ar bērniem un jautā: *Bērni, kur dzīvo lācis?* *Kur dzīvo suns?* ***Anna**, kur tu dzīvo?* (jautā vairākiem bērniem) *Cik stāvu ir tavai mājai?*	Bērni sasveicinās un atbild uz jautājumiem. Iespējamās atbildes: *Lācis dzīvo mežā.* *Suns dzīvo būdā.* *Es dzīvoju mājā.* *Manai mājai ir ... stāvi.*		Tiek rosināta izziņas interese, radīta motivācija.
Apjēgšana (30 min)				
2.	Skolotājs rāda bērniem mājas attēlu un saka: *Tā ir **Andra** māja. Māja atrodas laukos.* *Mājai ir četri logi, jumts, skurstenis, durvis.* *Mājai ir divi stāvi.* *Saskaitīsim kopā, cik logu ir mājai!* (Teiktais ir uzrakstīts uz tāfeles vai lielas lapas.)	Bērni korī atbild.	1. pielikums	

	Skolotāja uzdevumi	Skolēna darbība		Metodiskais pamatojums
3.	Skolotājs piedāvā bērniem noklausīties tekstu „Mana māja" un klausoties uzzīmēt māju. Tekstu lasa vairākas reizes. Skolotājs lūdz dažus bērnus pastāstīt par savu zīmējumu (1–2 teikumi). Ja tekstā ir nepazīstami vārdi, skolotājs tos izskaidro.	Bērni klausās un zīmē. Bērni stāsta.	2. pielikums	Pilnveido vārdu krājumu veiksmīgai saziņai.
4.	Skolotājs piedāvā bērniem iemācīties dzejoli par cipariem: ***Skaitīsim*** *Raudzīsim, kā to lai darām.* (pieliek pie pieres roku un raugās tālumā) *Ka visus desmit skaitīt varam.* (ātri izkustina pirkstus kā pianists pirms spēlēšanas) *Viens, divi, trīs –* *Tie citi būs drīz.* (pēc kārtas noliec pirmos trīs pirkstus) *Četri, pieci, seši –* *Tie mums ar nav sveši.* (turpina noliekt pirkstus) *Septiņi, astoņi, deviņi –* *Areče nu – te viņi!* (tas pats) *Pieliec vēl vienu klāt:* *Nu visi desmit ir akurāt.* (noliec pēdējo pirkstu un tad paceļ gaisā abas dūres) /J. Rainis/ Skolotājs var uzrakstīt ciparus uz tāfeles, lai bērniem būtu vieglāk. Pirmās divas reizes skolotājs nolasa dzejoli, bērni mēģina atkārtot. Pēc tam skolotājs nelasa skaitļa vārdus, bet rāda uz cipariem, bērni nosauc. Citās nodarbībās var turpināt mācīties dzejoli.	Bērni atkārto tekstu un darbības.		Bērni mācās kārtas skaitļa vārdus. Tiek pilnveidots vārdu krājums.

	Skolotāja uzdevumi	Skolēna darbība		Metodiskais pamatojums
5.	Skolotājs rāda bērniem citu mājas attēlu un saka: *Tā ir mana māja. Māja atrodas Rīgā. Mājai ir astoņi logi, jumts, durvis utt. Mājai ir četri stāvi.* *Saskaitīsim kopā, cik logu / balkonu ir mājai!* (Teiktais ir uzrakstīts uz tāfeles vai lielas lapas.)	Bērni atkārto, skaita.	3. pielikums	
6.	Skolotājs izdala bērniem mazus aplīšus vai kociņus un lūdz izveidot māju.	Bērni veido māju (grupās vai pāros).		
7.	Skolotājs piedāvā bērniem sacerēt dzejoli par māju. 1. rinda – *Kas tā ir? Māja.* 2. rinda – *Kāda tā ir? Liela un skaista.* 3. rinda – *Ko tā dara? Gaida cilvēkus.* 4. rinda – *Kam tā līdzinās? Līdzīga bišu stropam.*	Bērni kopā ar skolotāju sacer dzejoli.		Sekmē radošo domāšanu.
Refleksija (5 min)				
8.	Skolotājs lūdz, lai bērni uzzīmē savu māju. Uzdod jautājumus: *Cik mājai ir ... (stāvu, logu)?* *Kur atrodas tava māja?*	Bērni atbild.		

1. pielikums

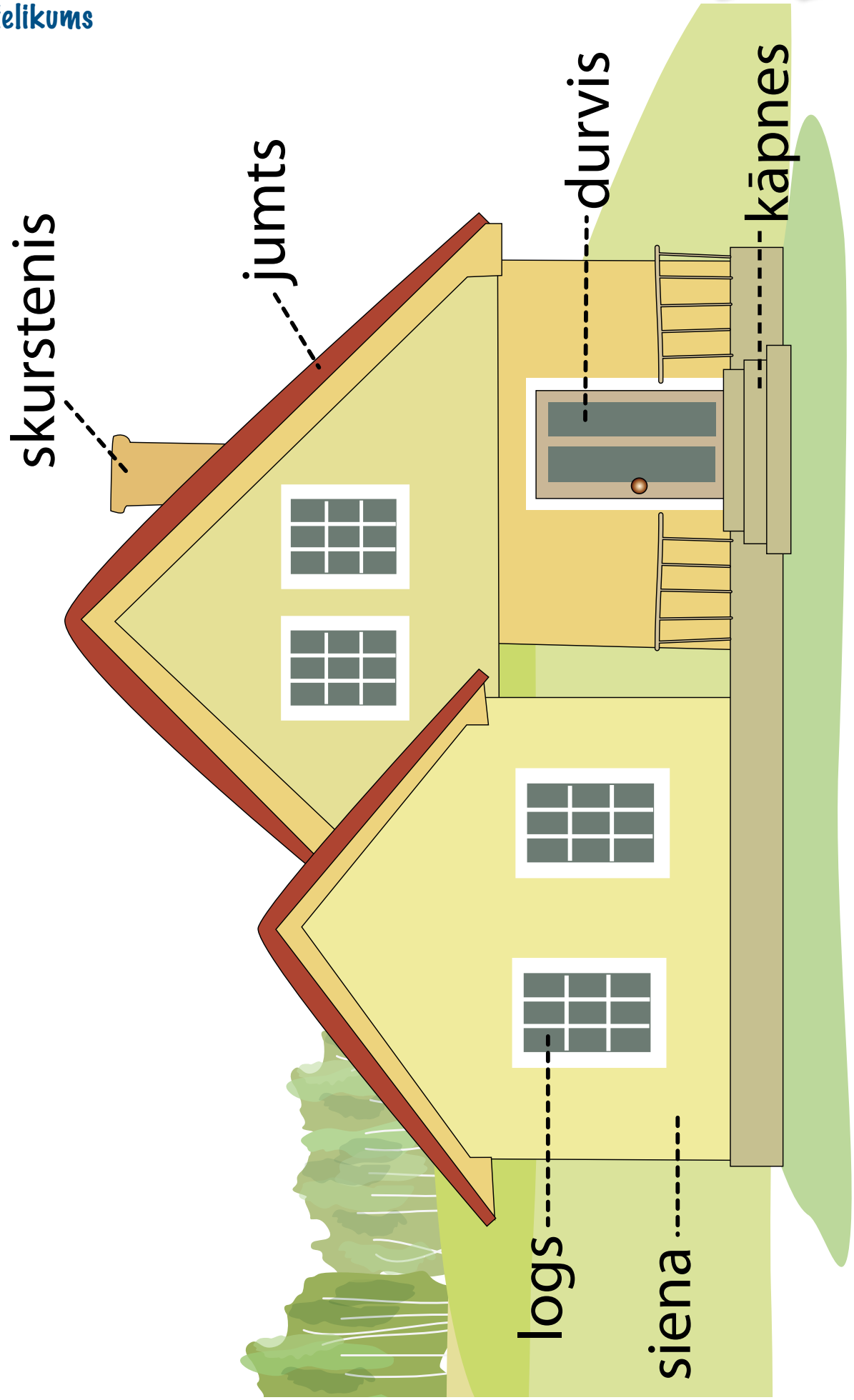

2. pielikums

1. uzdevums.

Noklausies tekstu!

Pēc Māras Mellēnas stāsta

MANA MĀJA

Reiz es uzzīmēju māju. Iezīmēju logu. Lai māja redz pasauli! Uzzīmēju arī durvis. Nu mājā varēja tikt iekšā un vēlāk izkļūt no tās.

Un tad es pamanīju, cik vientuļa ir mana māja. Es uzzīmēju ap to trīs ābeles, pagalmā pienenes un lielu ceriņkrūmu. Lai dārzā nebūtu skumji, es uzzīmēju suni un kaķi, putnu un taureni. Man ļoti patika mans dārzs.

2. uzdevums.

Uzzīmē savu māju!

3. pielikums

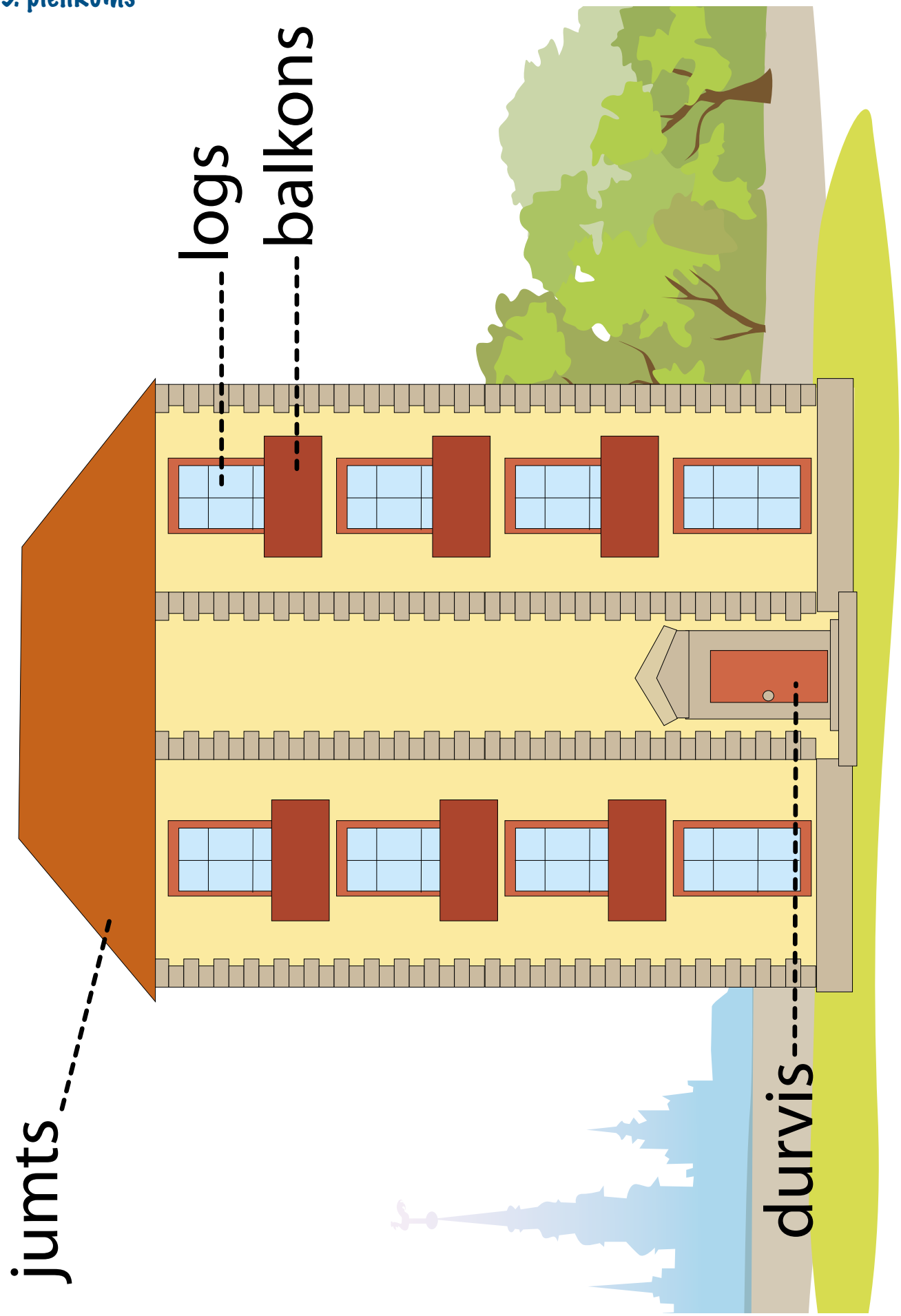

MĀJDZĪVNIEKI

Stundas temats

Mājdzīvnieki.

Sasniedzamais rezultāts

Veido priekšstatu par mājdzīvniekiem.
Veido labestīgu un ieinteresētu attieksmi pret mājdzīvniekiem.
Attīsta vārdu izrunu.
Paplašina un aktivizē vārdu krājumu.
Aktivizē bērnu runu (stāstītprasme un dialogs).
Vingrinās zīmēt ar otu, aizkrāsojot laukumu.
Attīsta pirkstu sīko muskulatūru.

Izmantotie metodiskie paņēmieni

Jautājumi un atbildes, dialogs.

Vērtēšana

Formatīvā vērtēšana, uzsverot pozitīvo.
Par labu darbu bērniem var piedāvāt uzzīmēt to dzīvnieku, kurš viņiem vislabāk patīk.

Stundas gaita

	Skolotāja uzdevumi	Skolēna darbība		Metodiskais pamatojums
Ierosināšana (5 min)				
1.	Skolotājs rosina bērnus nosēsties brīvi aplī tā, lai varētu sadoties rokās. Mudina bērnus sasveicināties un pateikt kaut ko labu. Bērni sasveicinās ar saviem blakussēdētājiem pa labi un pa kreisi un pasaka kaut ko labu. Piemēram: *Labrīt, Pēteri! Tev šodien ir skaists krekls.* Skolotājs izliek mājdzīvnieku un viņu mazuļu attēlus. Jautā: *Kurus mājdzīvniekus jūs zināt?* *Kā jūs domājat, viņi var dzīvot mežā?*	Bērni sasveicinās. Bērni atbild.	1. pielikums	Tiek aktivizēts bērnu vārdu krājums. Tiek aktivizēta iepriekšējā pieredze.
Apjēgšana (30 min)				
2.	Skolotājs rāda bērniem mājdzīvnieku un viņu mazuļu attēlus. Jautā: *Kas tā ir? Kā sauc mazuli? Ko dod ...?* (Visi jautājumi ir uzrakstīti uz tāfeles vai lielas lapas.) Pievērš uzmanību vietniekvārda *tā, tas* lietojumam.	Bērni korī atbild, mēģina uzminēt. Piemēram: *Tā ir gotiņa.* *Govs mazuli sauc par teliņu.* *Govs dod pienu.*	1. pielikums	Pozitīvas attieksmes veidošana pret mājdzīvniekiem un runas prasmes veicināšana.

	Skolotāja uzdevumi	Skolēna darbība		Metodiskais pamatojums
3.	Skolotājs aicina vienu bērnu pie galda, lūdz, lai viņš pajautā citiem bērniem par mājdzīvniekiem.	Viens bērns rāda attēlu un jautā. Bērni atbild.	1. piel.	Tiek nostiprināta runāšanas prasme.
4.	Skolotājs katram bērnu pārim iedod divus attēlus, lūdz, lai bērni pajautā viens otram par mājdzīvniekiem.	Bērni strādā pārī.	2. piel.	Tiek nostiprināta runāšanas prasme.
5.	Bērni kopā ar skolotāju izdomā un min mīklas par mājdzīvniekiem. Mīklu atminējumus pieraksta. Skolotājs liek bērniem veikt vingrinājumus rokas sagatavošanai rakstīšanai, piemēram, „Noglāstīsim kaķēnu!": sākumā ar vienu, tad ar otru roku izpilda plūstošas kustības, kas attēlo kaķēna glāstīšanu. Ja bērni vēl neraksta, tad uzzīmē vai atrod attēlu ar dzīvnieku.	Bērni izdomā un min mīklas, izpilda vingrinājumus.		Tiek attīstīta pirkstu sīkā muskulatūra.
5.	**Spēle „Zvēriņi"** Skolotājs sagatavo sīkus priekšmetus ar dažādu faktūru: vates gabaliņu, otiņu, stikla flakonu, krelles, kažokādas atgriezumu, dzēšamgumiju. Skolotājs saka: *Pa jūsu roku pastaigāsies „zvēriņi", un jūsu uzdevums būs ar aizvērtām acīm uzminēt, kuram „zvēriņam" pieder pēdas uz jūsu rokas.* Skolotājs atdarina ziloņa, zaķa, zirga, zaķa, aitas un citu zvēru iešanu. Var atdarināt katram zvēram raksturīgās skaņas, lai palīdzētu bērnam atminēt dzīvnieku.	Bērni strādā pārī.		Tiek sekmēta tiešā uztvere.
6.	Skolotājs izdala bērniem izkrāsojamos attēlus.	Bērni izkrāso attēlu.	1. piel.	Tiek attīstīta pirkstu sīkā muskulatūra.
Refleksija (5 min)				
7.	Skolotājs lūdz, lai bērni nosauc, kādus dzīvniekus viņi ir izkrāsojuši. Piemēram, ja ir mācītas krāsas, var pajautāt, *kādā krāsā ir govs*. Par labu darbu bērniem var piedāvāt uzzīmēt dzīvnieku, kurš viņiem vislabāk patīk.	Bērni atbild.		

1. pielikums

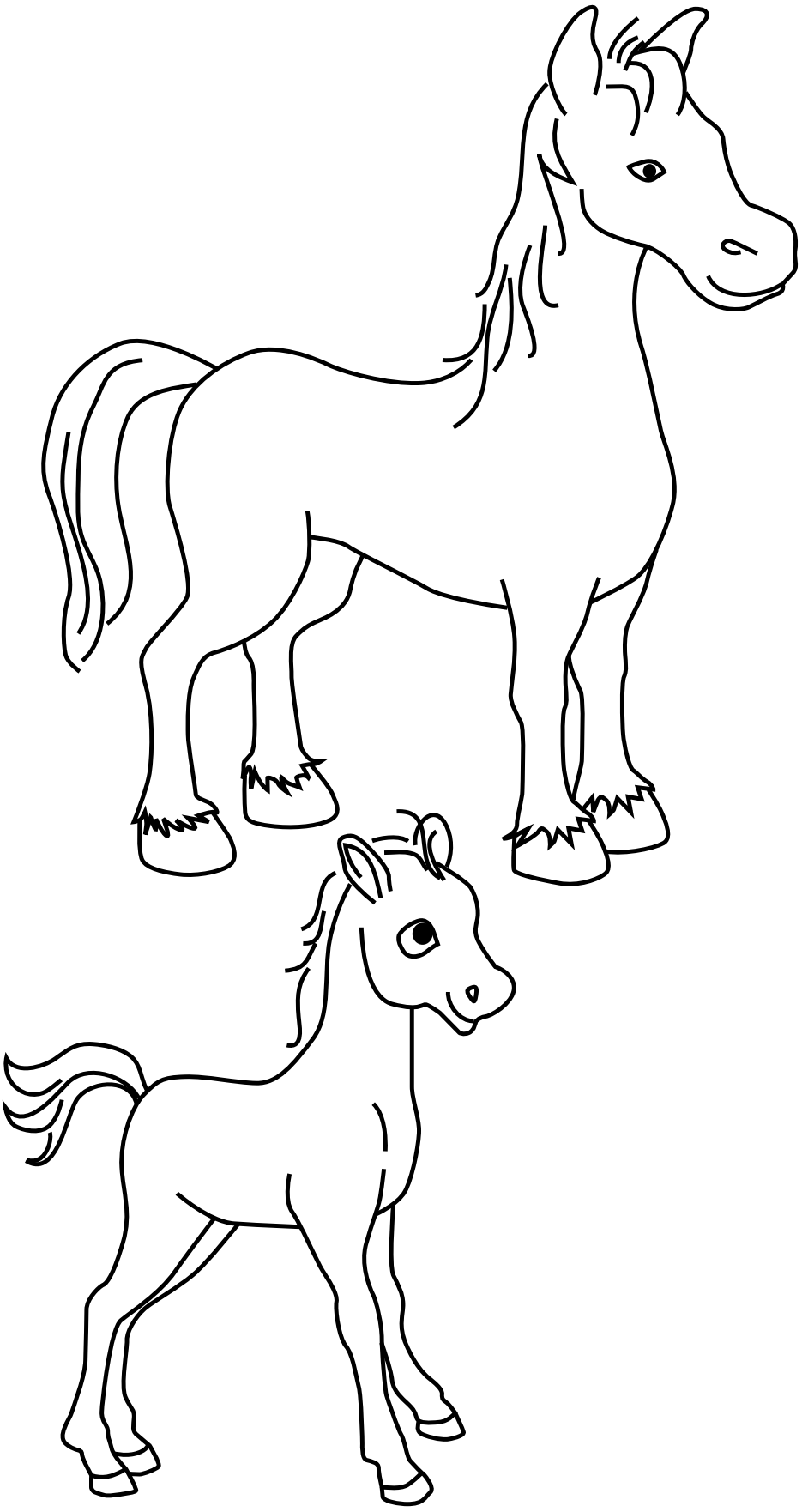

1. pielikums

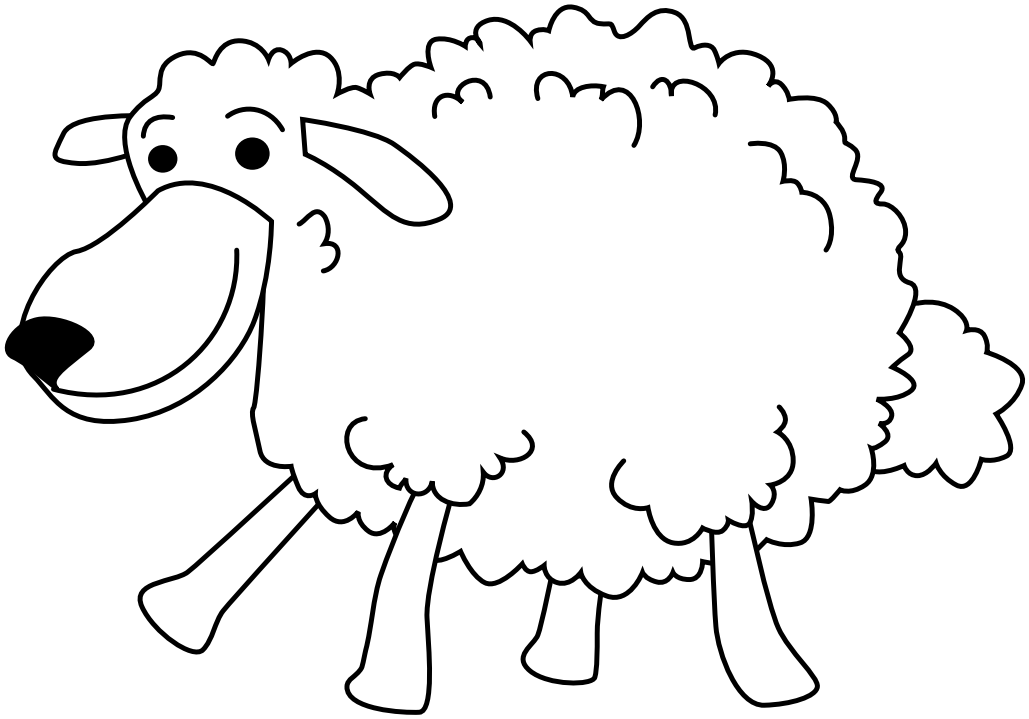

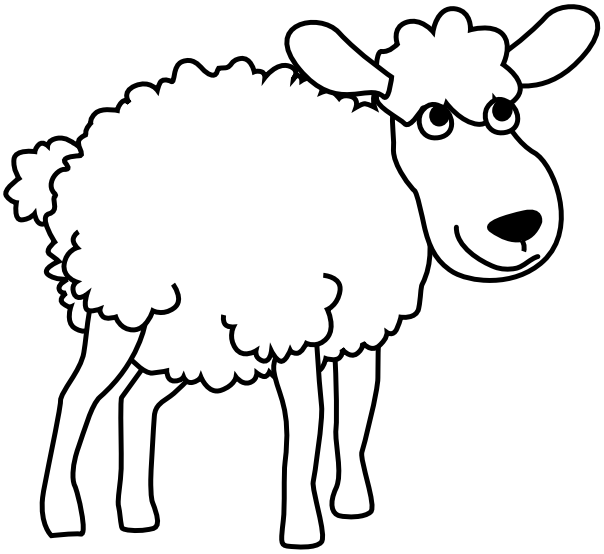

1. pielikums

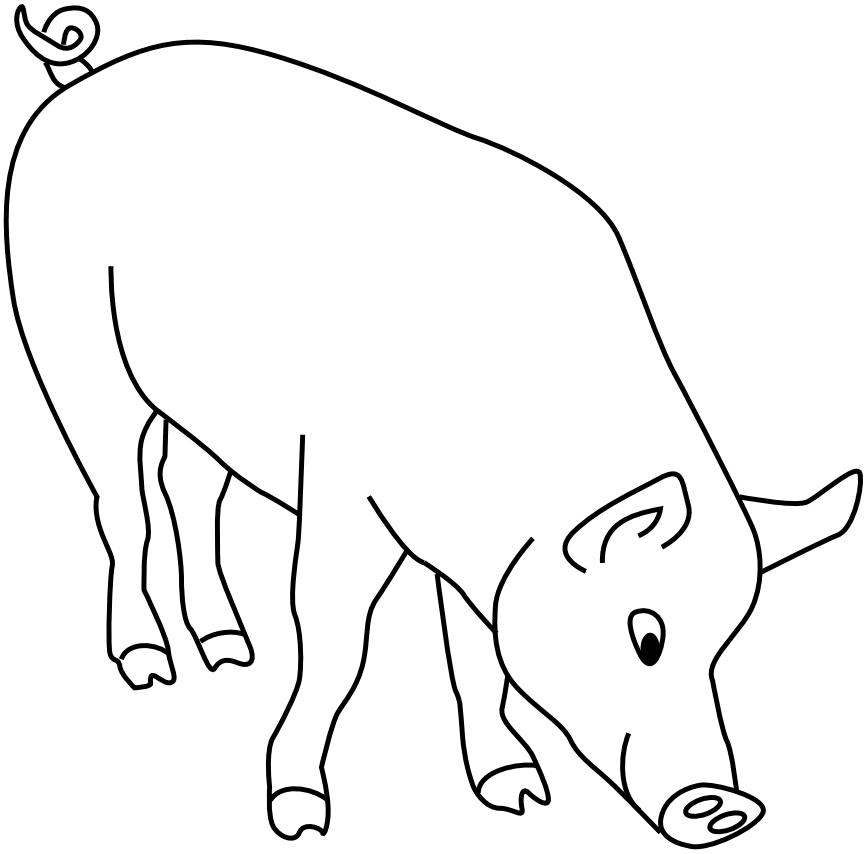

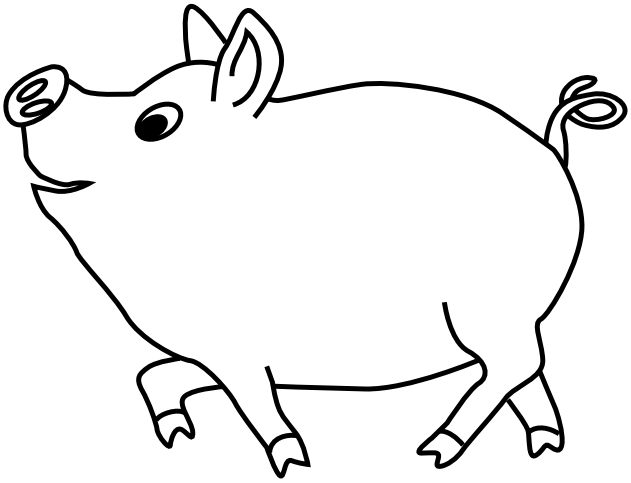

1. pielikums

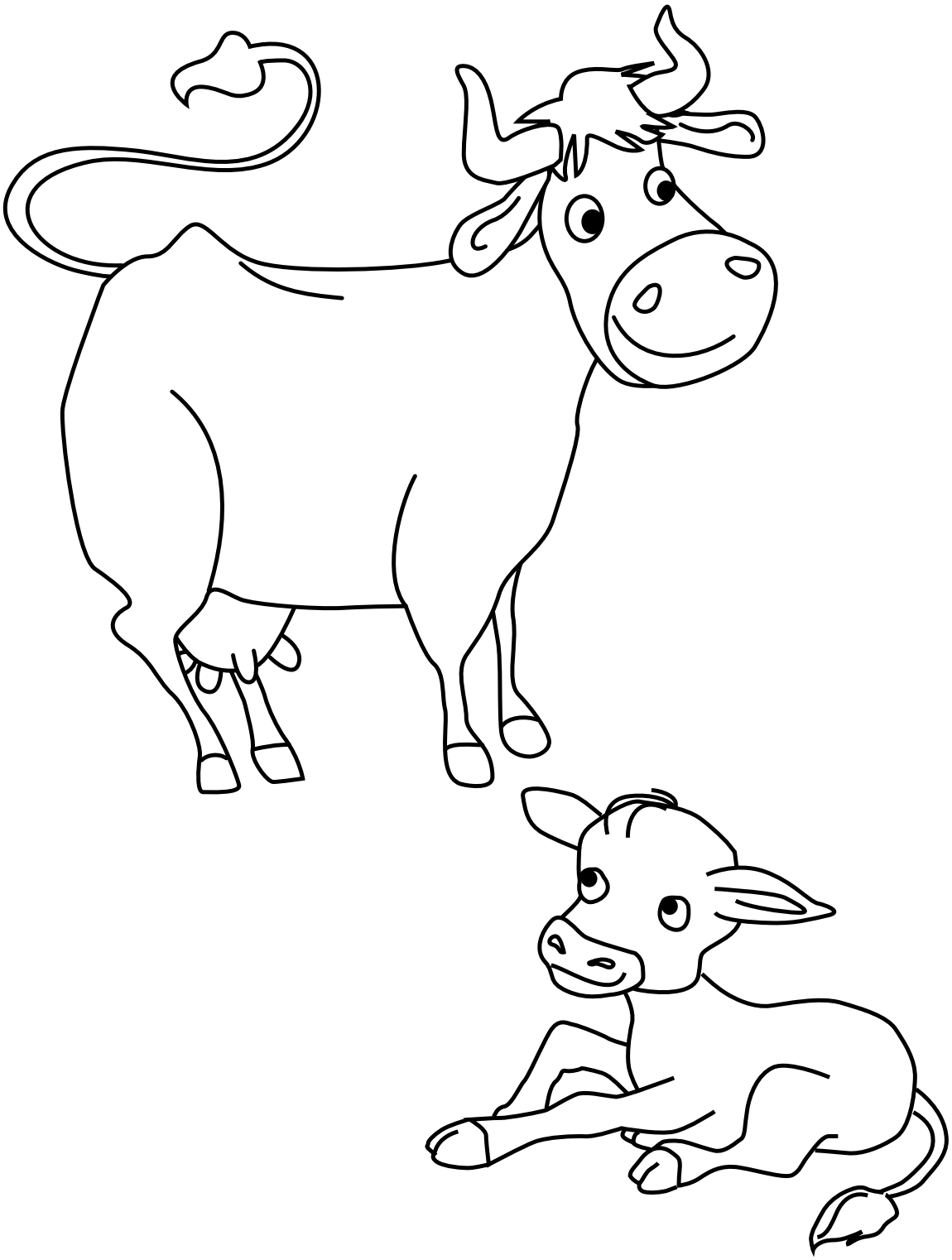

1. pielikums

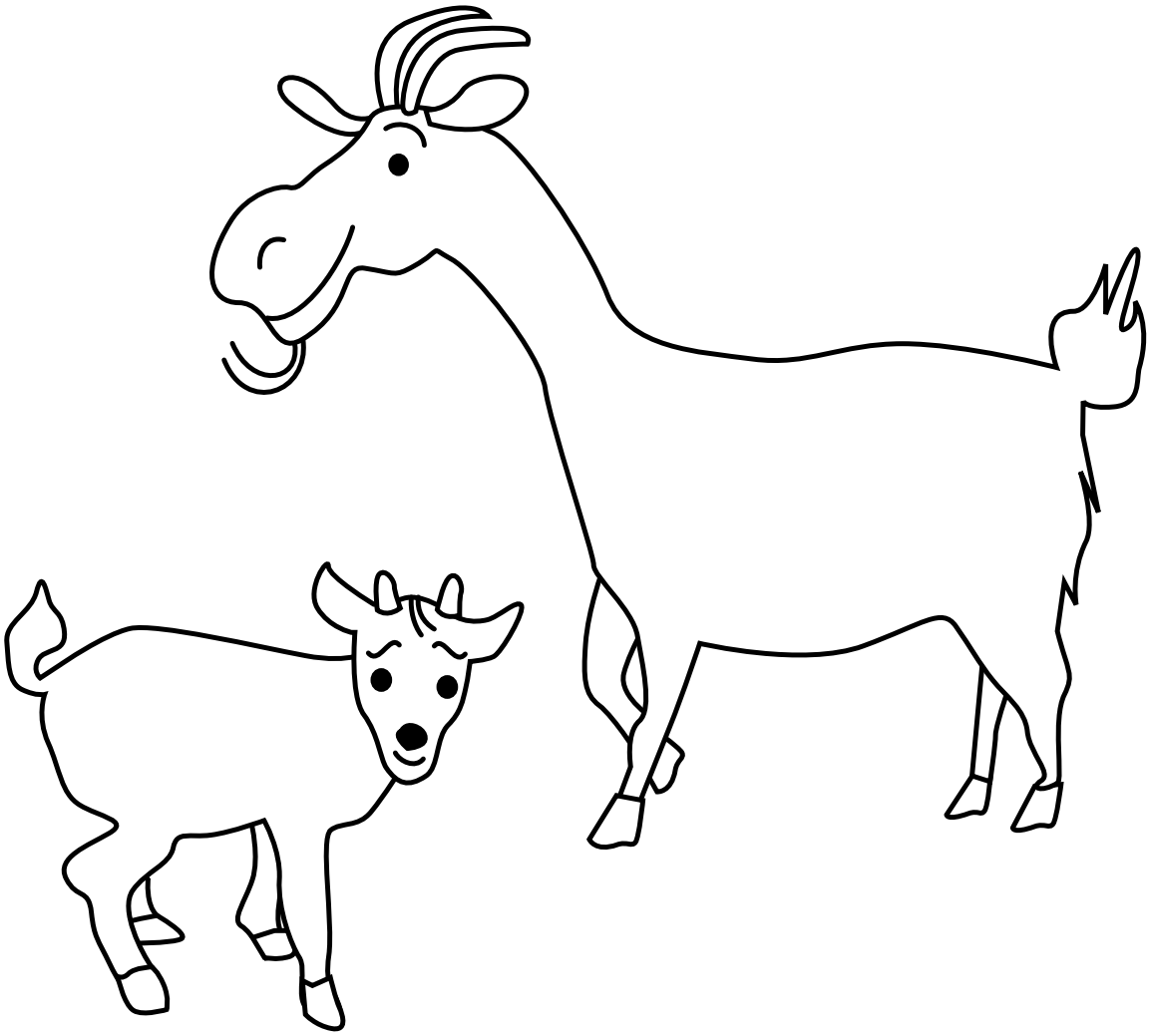

1. pielikums

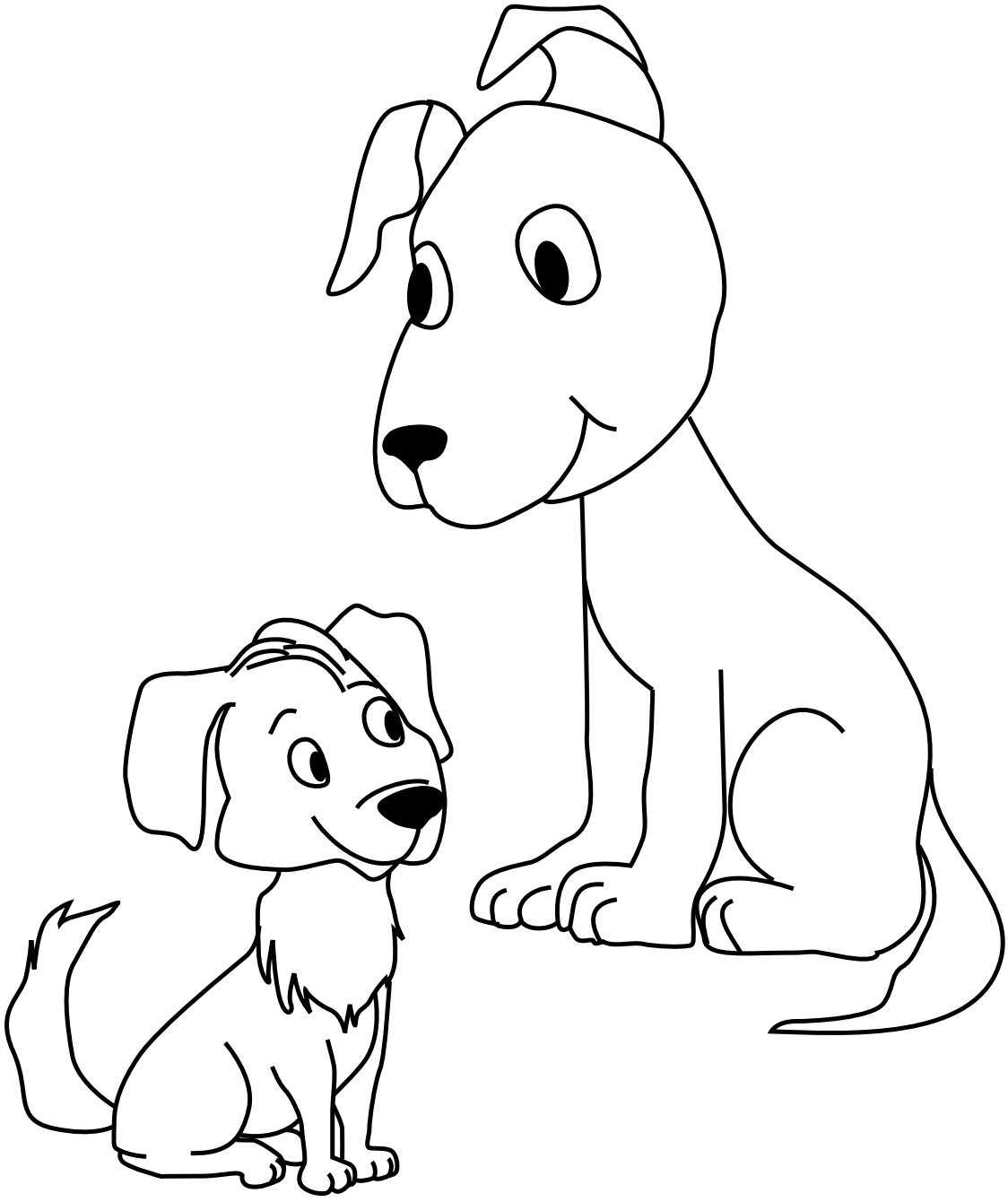

1. pielikums

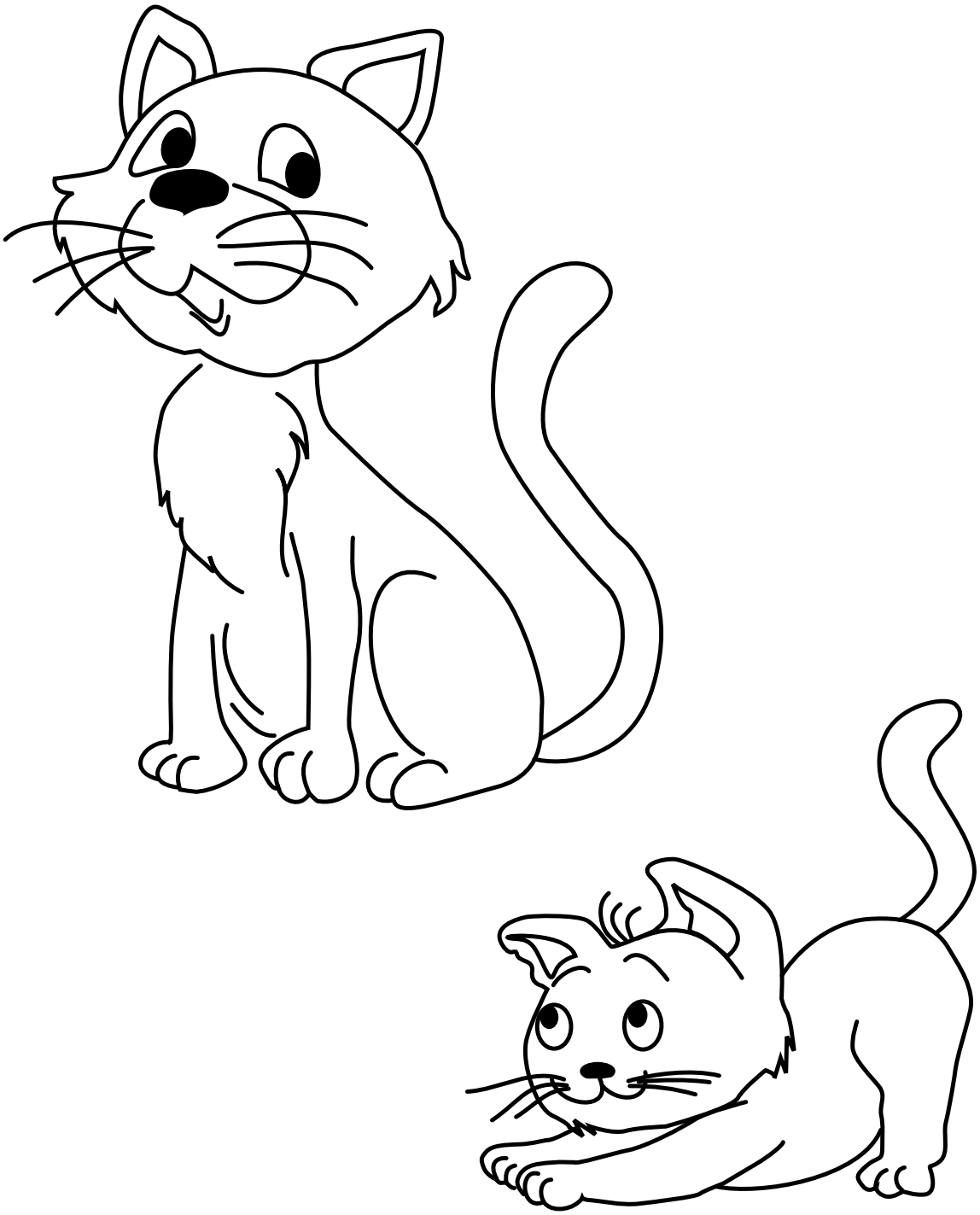

1. pielikums

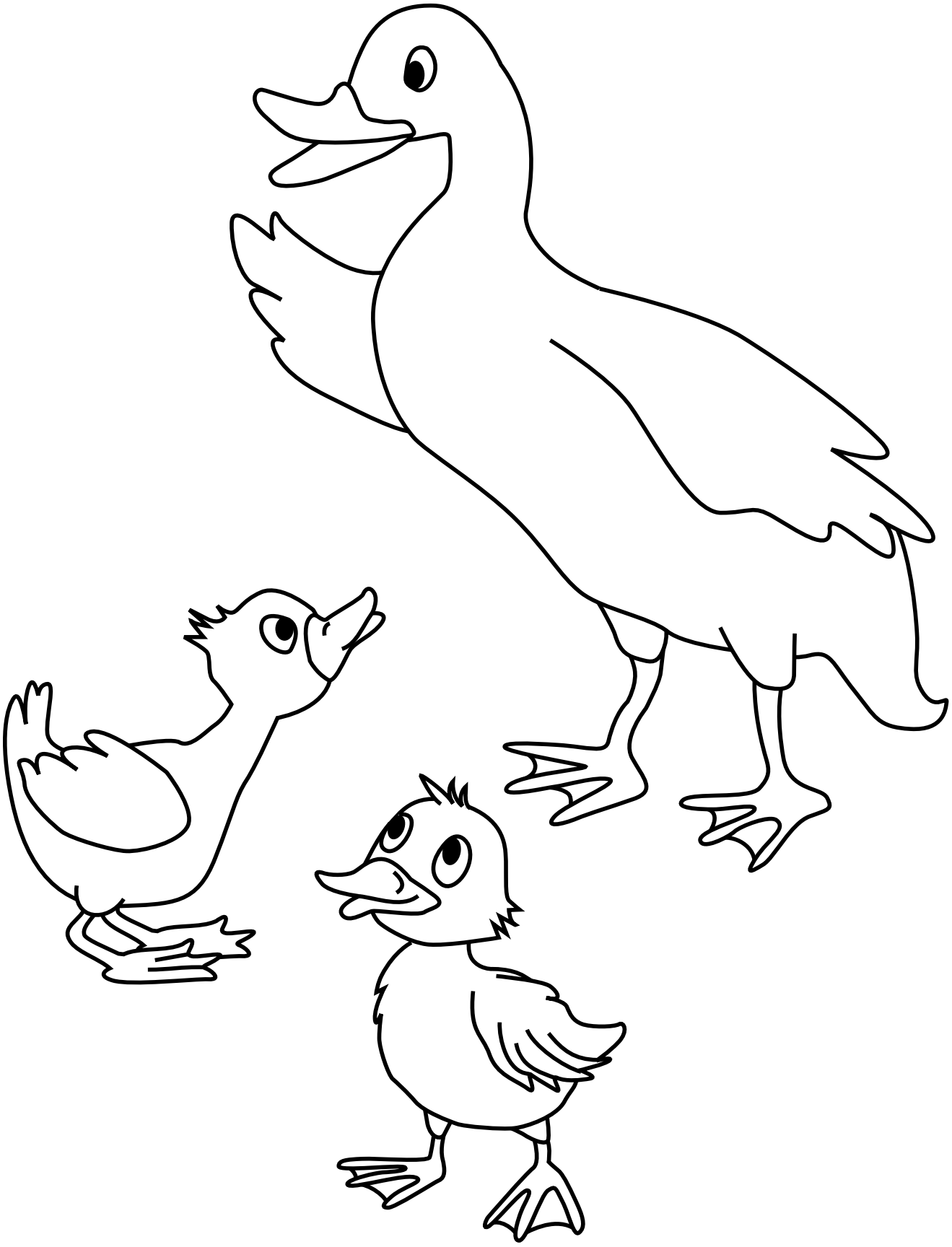

1. pielikums

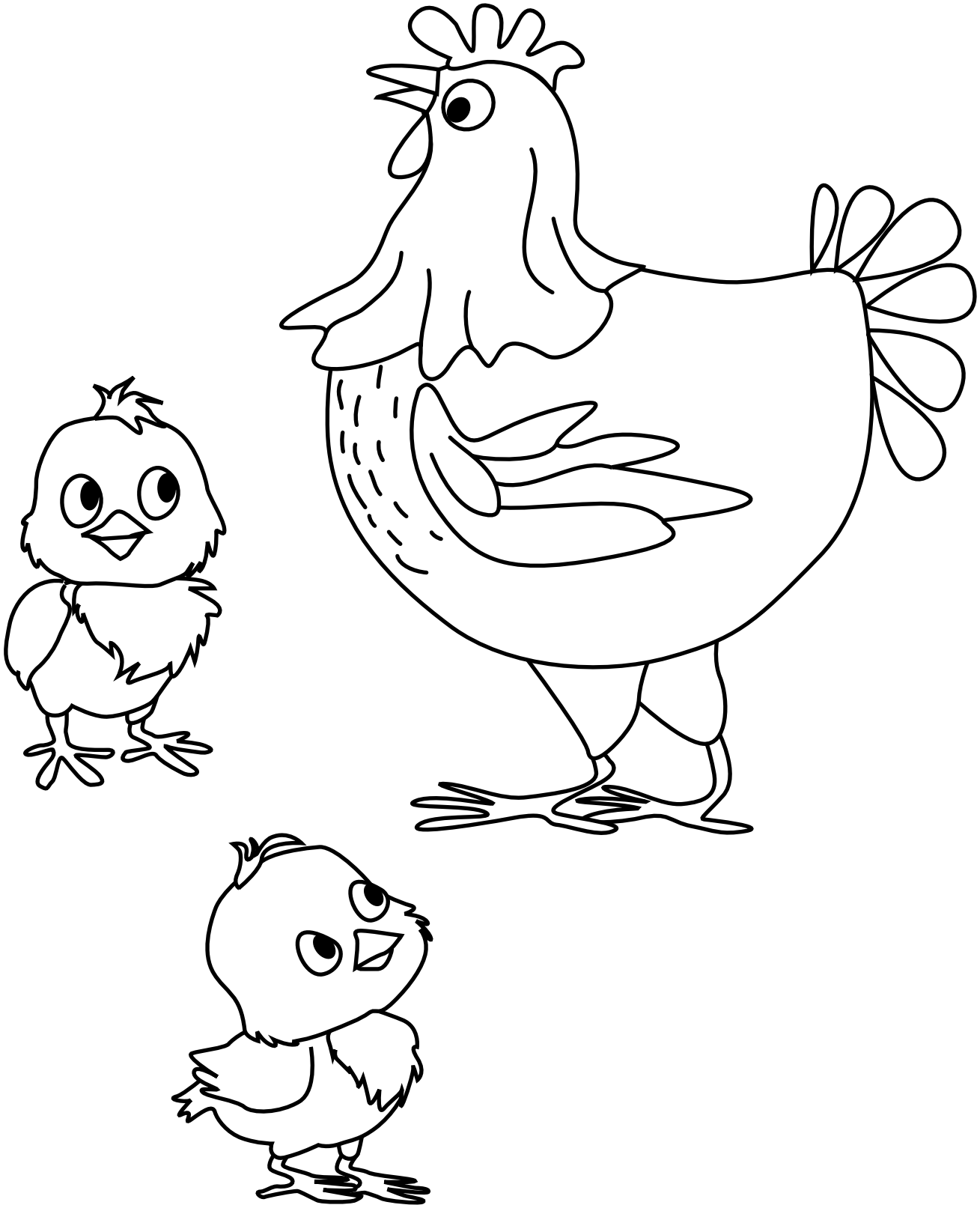

2. pielikums

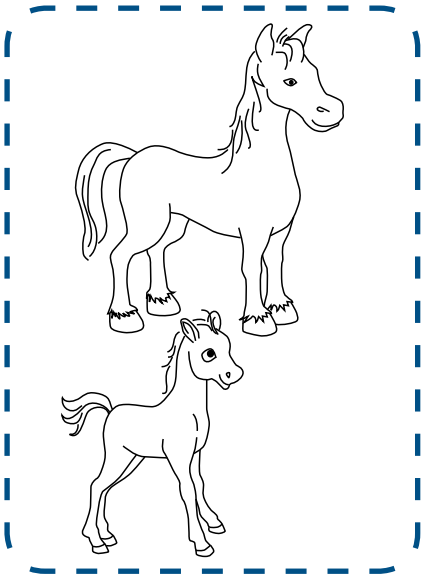

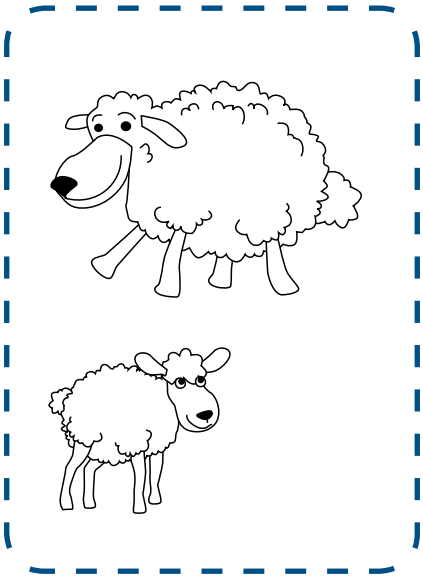

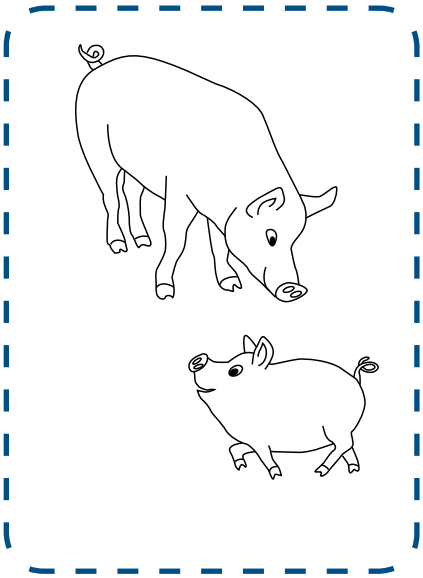

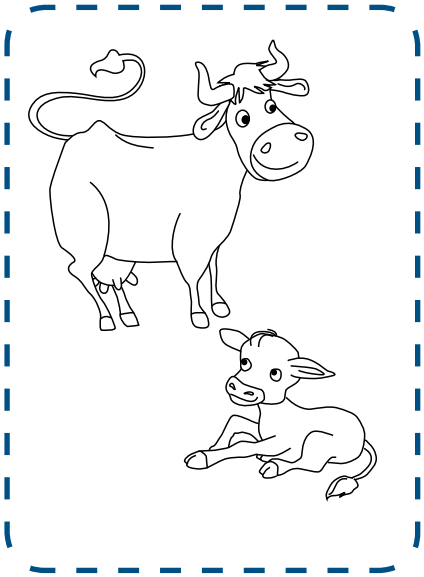

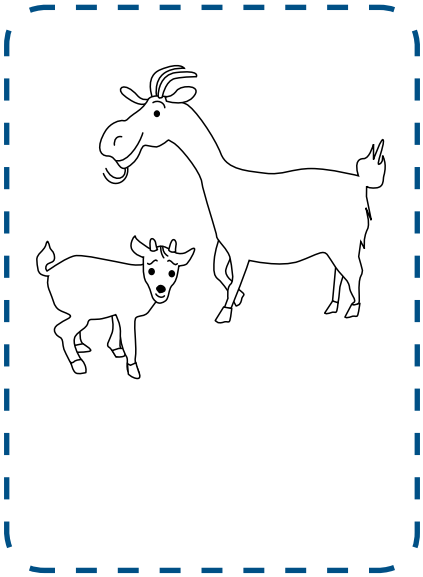

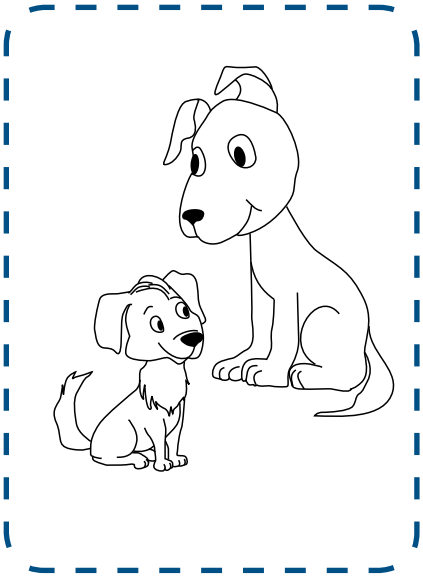

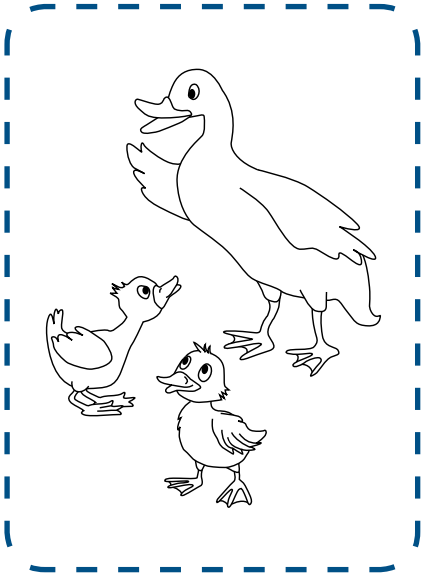

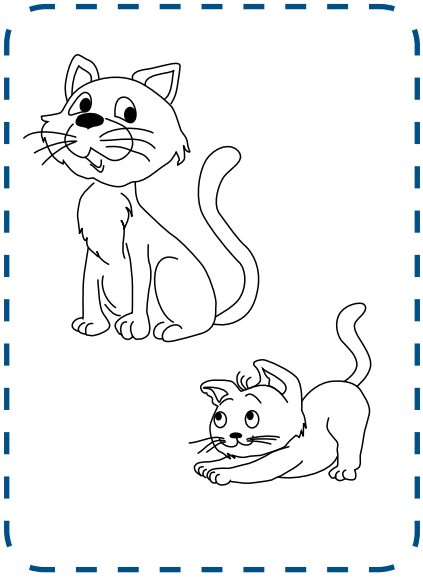

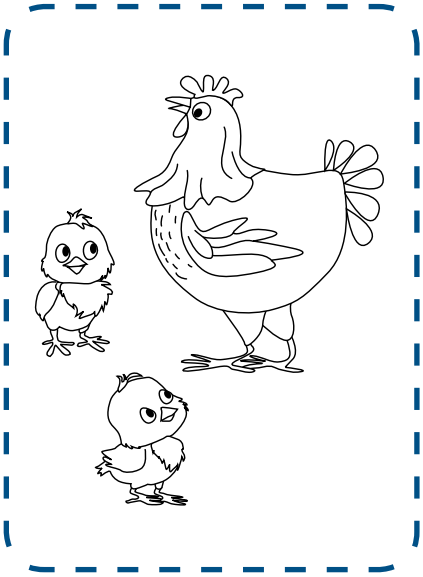

3. SVĒTKU UN SVINAMO DIENU KALENDĀRS

Šajā kalendārā minētas svētku un svinamās dienas, kuras ieteicams iekļaut mācību procesā.

1. septembris	**Zinību diena**	1. septembrī Latvijā sākas jauns mācību gads.
29. septembris	**Miķeļdiena**	Miķeļdiena ir rudens saulgrieži, kad diena un nakts ir vienādā garumā. Šajā dienā tiek pabeigti lauku darbi un svin ražas novākšanu. Miķeļi ir rudens gadatirgus diena, kad saimnieki atved pārdošanai labību, dārzeņus, lopus. Latviešu tautasdziesmās Miķelis saukts par labu un bagātu vīru, kā arī par Maizes tēvu. Miķeļos klāja bagātīgu galdu un vakarā minēja mīklas. **Ticējumi** *Ja lapas birst pēc Miķeļiem, pavasarī ilgi turēsies sniegs.* *Ja Miķeļdienā silts lietus līst, tad būs silta ziema.* Pēc Miķeļiem sākas veļu laiks. Tas ir pārdomu un atceres laiks. Šajā laikā pieminēja senčus un ticēja, ka mirušie jācienā īpašā mielastā. Tas parasti notika oktobra pēdējās dienās. Pēc cienasta veļus raidīja projām atpakaļ uz veļu valsti, lai tie netraucētu dzīvajiem.
10. novembris	**Mārtiņdiena**	Mārtiņdiena iezīmē rudens beigas un ziemas sākumu. Tas ir laiks, kad jāpabeidz visi rudens darbi. **Ticējumi** *Ja Mārtiņos diena miglaina, tad ziema būs silta.* *Ja Mārtiņdiena ir jauka un skaidra, tad ziemā būs liels sals.*
11. novembris	**Lāčplēša diena**	Lāčplēša diena ir Latvijas brīvības cīņās kritušo varoņu piemiņas diena. Ik gadu 11. novembrī atzīmē 1919. gada notikumus, kad Latvijas armija sakāva Bermonta vadītos vācu un krievu baltgvardu spēkus Rīgā, atbrīvojot Daugavas kreiso krastu. Šajā dienā tika dibināts Lāčplēša Kara ordenis. Lāčplēsis latviešu folklorā ir stiprinieks, kas uzveic tautas ienaidniekus, ļaundarus un nodevējus, kuri apdraud Tēvzemes brīvību. Lāčplēša tēlu savos darbos izmantojuši latviešu rakstnieki, piemēram, A. Pumpurs eposā „Lāčplēsis", J. Rainis lugā „Uguns un nakts", M. Zālīte rokoperas „Lāčplēsis" libretā.

18. novembris	**Latvijas Republikas Proklamēšanas diena**	1918. gada 18. novembrī Latvijas Tautas padomes sēdē tika pasludināts, ka Latvija ir patstāvīga, neatkarīga, demokrātiska, republikāniska valsts. Latvijas Tautas padomes sēde notika tagadējā Latvijas Nacionālajā teātrī un tajā pirmo reizi kā valsts himna skanēja „Dievs, svētī Latviju!" (autors Baumaņu Kārlis). Latvijas Republikas ģerboni izstrādājis grafiķis Rihards Zariņš. Ģerbonis apstiprināts 1921. gada 15. jūnijā. Valsts lielā ģerboņa vairoga augšējā daļā zilā laukā redzama uzlecoša zelta saule – brīvības simbols. Vairoga apakšējā daļa ir sadalīta, un tajā redzams sarkans lauva uz sudraba fona un sudraba grifs ar zobenu labajā ķetnā. Lauva simbolizē spēku, modrību un drosmi, bet grifs – teiksmains zvērs ar lauvas un ērgļa galvu – ir bagātību sargātājs. Abi tēli ir pārņemti no senākiem Latvijas zemju ģerboņiem, kur lauva bija Kurzemes un Zemgales, bet grifs – Vidzemes un Latgales simbols. Virs vairoga izvietotas trīs zelta zvaigznes – Vidzeme, Latgale, Kurzeme. Latvijas valsts karoga autors ir mākslinieks Ansis Cīrulis. Sarkano karoga toni sauc par karmīnsarkanu. Karoga krāsu attiecība ir 2:1:2.
24. decembris 25. decembris 26. decembris	**Ziemassvētku vakars, Pirmie Ziemassvētki, Otrie Ziemassvētki**	Latviešu gadskārtā Ziemassvētki ir ziemas saulgrieži, bet kristīgajā tradīcijā tie ir Kristus dzimšanas svētki. Kristīgajā pasaulē Ziemassvētki ir mierīgi un klusi svētki. Savukārt senie latvieši ziemas saulgriežos gāja ķekatās, zīlēja, vilka bluķi, lēja laimes, dziedāja un dejoja. Eglītes pušķošana un dedzināšana, Ziemassvētku vecīša un dāvanu gaidīšana ir mūsdienu Ziemassvētku paražas, kas ienākušas no Rietumeiropas 19. gadsimtā. **Ticējumi** *Ja Ziemassvētku vakarā ir putenis, tad būs agrs pavasaris.* *Ja ap Ziemassvētkiem sasnieg sniegs, tad ap Jāņiem būs karsts.* *Ziemassvētku vakarā jāskrien basām kājām trīsreiz mājai apkārt, lai nesāp zobi.*
31. decembris	**Vecgada diena**	Vecgada vakarā pavada veco un sagaida jauno gadu. **Ticējumi** *Ja Vecgada vakarā snieg, būs laba ābolu raža.* *Jauno gadu sagaidot, jāēd zivis, lai būtu naudas tikpat daudz, cik zivīm zvīņu.* *Jaungada naktī redzētie sapņi piepildās.*
Februāris	**Meteņi**	Meteņus svin starp ziemas un pavasara saulgriežiem. Meteņdienas svinēšana ir septītajā otrdienā pirms Lieldienām.
Aprīlis	**Pūpolsvētdiena**	Pūpolsvētdienu svin nedēļu pirms Lieldienām. Pēc latviešu tautas tradīcijām Pūpolsvētdienā mājinieki cits citu pašā rīta agrumā per ar pūpoliem, sakot: „Apaļš kā pūpols, vesels kā rutks!" vai „Apaļš kā pūpols, apaļš kā pūpols, slimība ārā, veselība iekšā!" Perot nedrīkst sist pa kājām, jo tad tās kļūst resnas.

	Zaļā Ceturtdiena	Zaļā Ceturtdiena latviešu folklorā saistās ar laika pareģošanu un ticējumiem. Zaļajā Ceturtdienā jātīra māja, jāizmet viss, kas pa ziemu sakrājies lieks. Nedrīkst nest mājās neko dabā plūktu, lai kukaiņi vasarā nemoka.
	Lieldienas	Saskaņā ar vissenākajām tradīcijām Lieldienas ir pavasara saulgrieži, kurus svin par godu saules un pavasara atnākšanai. Diena kļūst garāka par nakti. Olu krāsošana, ēšana, šūpošanās ir galvenās Lieldienu tradīcijas. Šūpošanās atdarina saules ritējumu. Pēc Lieldienām šūpoles parasti izjauc un sadedzina, lai raganām nebūtu kur šūpoties. Ola ir dzīvības simbols. Senajiem latviešiem iecienītākās Lieldienu olu krāsas ir zaļa un dzeltena. **Ticējumi** *Lieldienās vajag daudz šūpoties, tad visu gadu nenāks miegs.* *Lieldienu rītā pēc iespējas agrāk jāmostas, lai labi veiktos darbi.* *Lieldienu rītā rasā jāvārtās, lai veselība būtu visu gadu.* *Kas Lieldienu olas ēd bez sāls, tas visu vasaru melos.* *Ja grib, lai vaigi būtu sārti, tad Lieldienu rītā pirms saules vajag apēst 13 dzērveņu ogas.*
23. aprīlis	**Ūsiņa diena**	Gan Ūsiņš, gan Jurģis ir zirgu aizbildņi. Jurģus uzskata par pirmo ganu dienu, kad jādzen govis ganos. Laižot govis ganībās, notiek rumulēšanās – sētas ļaužu savstarpēja aplaistīšanās ar ūdeni. Ticējums vēsta, ka rumulēšanās pasargās no odu košanas vasarā.
4. maijs	**Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanas diena**	1990. gada 4. maijā LPSR (Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas) Augstākā Padome pieņēma deklarāciju „Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu". Līdz ar deklarācijas pasludināšanu valsts ieguva oficiālo nosaukumu „Latvijas Republika".
Maijs	**Mātes diena**	Maija otrajā svētdienā svin Mātes dienu. Mātes diena Latvijā pirmoreiz tika svinēta 1922. gadā.
23. jūnijs 24. jūnijs	**Līgo diena un vakars** **Jāņu diena**	Jāņi ir vasaras saulgrieži, kad visgarākajai dienai seko visīsākā nakts. Līgo vakara tradīcijas – jāņuzāļu vākšanu, vainagu pīšana, ugunskura dedzināšana, dziesmu dziedāšana, jāņu siera baudīšana. Vasaras saulgriežu rituāli pamatā saistīti ar uguni un ūdeni, kam šajā naktī piemītot dzīvinošs spēks. Jāņuguni dedzina pēc iespējas augstākās vietās, jo ticējumi vēsta, ka uguns nes svētību tik tālu, cik tālu redzams tās spīdums. Jāņu siers apļa formā simbolizē sauli un pasauli tās veselumā. Laužot pa gabalam no siera, katrs paņemot sev daļu saules spēka. Viena no skaistākajām Jāņu nakts tradīcijām ir papardes zieda meklēšana. Dziedāšanu Jāņos sauc par līgošanu. Līgo visu nakti līdz saules lēktam pie jāņuguns, vai arī līgotāji iet no mājas uz māju. Jāņubērni cits citu arī apdzied. Šādu apdziedāšanos Jāņos sauc par aplīgošanu.

4. MĀCĪBU PAPILDMATERIĀLI 5–6 GADUS VECIEM BĒRNIEM

Mācību materiāli ir veidoti atbilstoši programmas parauga tematiem trīs daļās: vārdnīca, teksti klausīšanās un lasīšanas prasmju attīstībai, spēles. Vārdnīca ir izmantojama kā mācību materiāls, kur bērns var zīmēt un rakstīt attiecīgā vārda tulkojumu valodā, kuru viņš zina. Ja bērns neprot rakstīt, palīdzēt var gan skolotājs, gan vecāki. Skolotājs var izvēlēties, kuri vārdi jāmācās īpaši, bet kuri var būt saprotami tikai no konteksta.

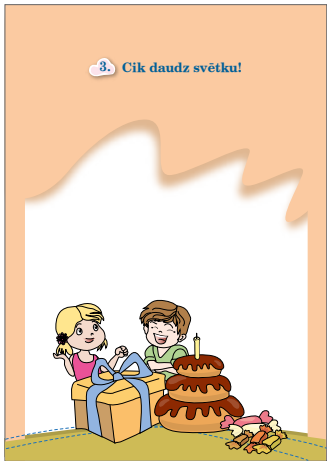

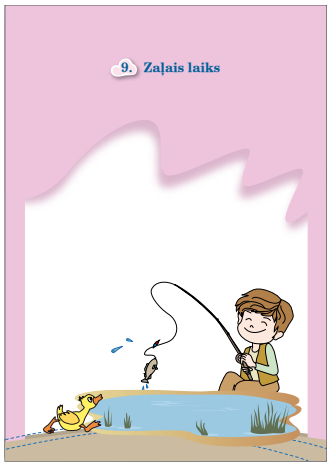

1. Cāļus skaita rudenī

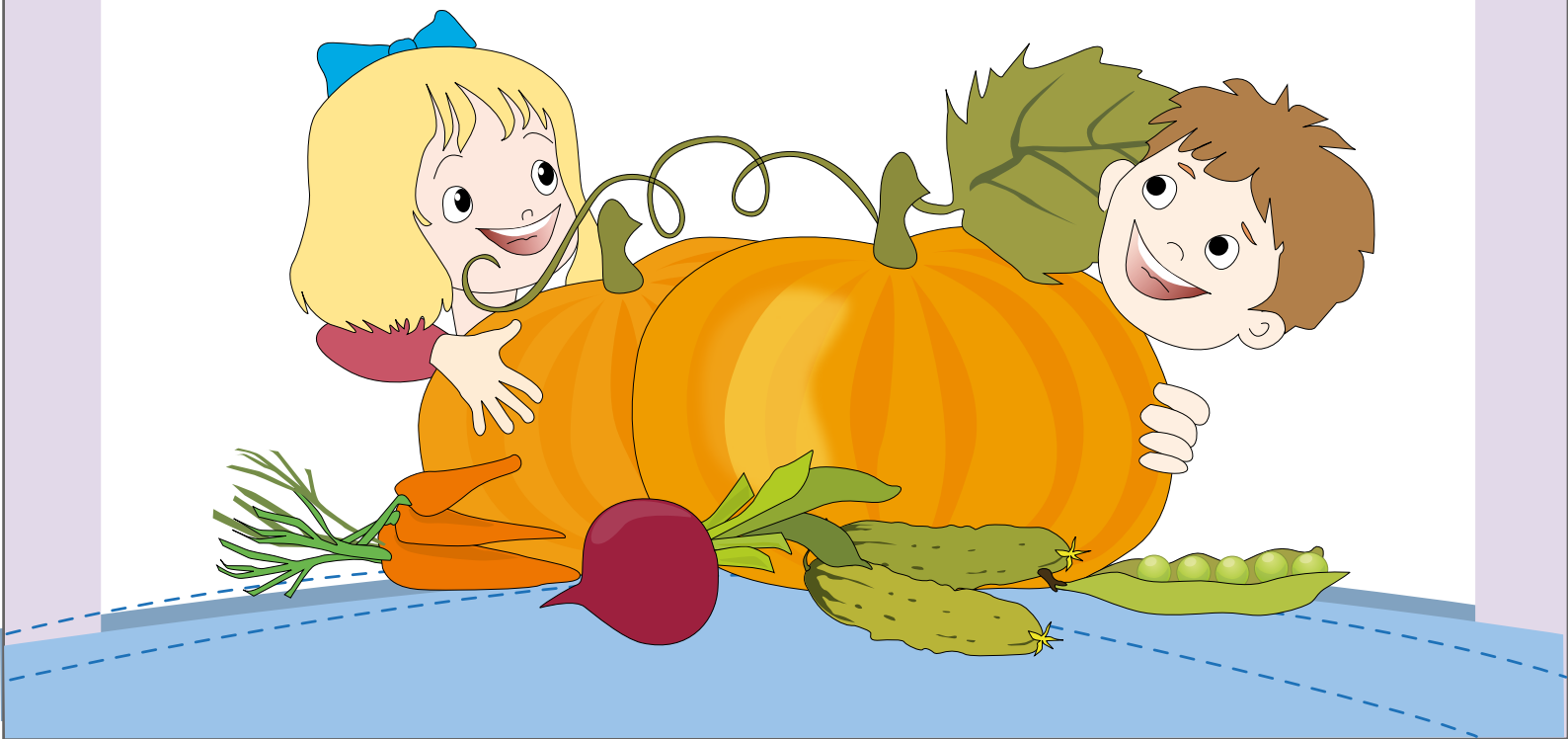

ACIS		
APAĻŠ	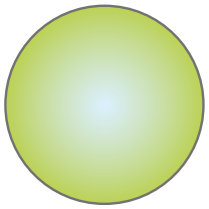	
AUGT		
AUSIS		
BĒDĪGS	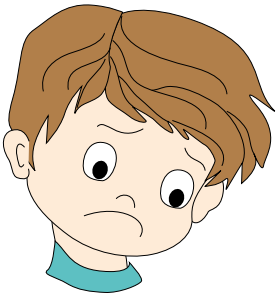	

BĒRNS

BIETE

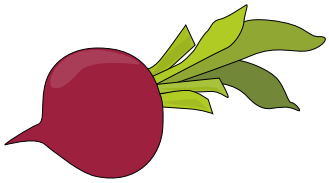

BRĀLIS

BURKĀNI

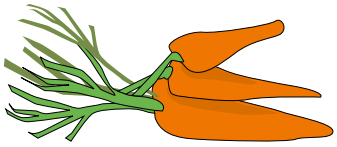

DEGUNS

DZELTENS		
DZERT		
ES		
ĒST		
GALVA		

GURĶI	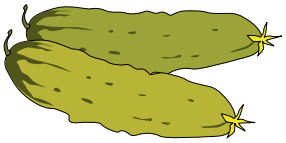	
KARTUPEĻI		
KĀJAS	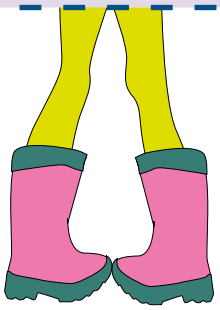	
KĀPOSTI		
KUR		

ĶIRBJI	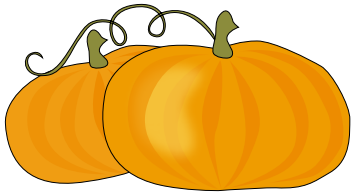	
LIELS		
MAMMA		
MAN		
MATI		

MAZS

MĀSA

MEITENE

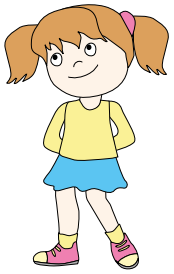

MUTE

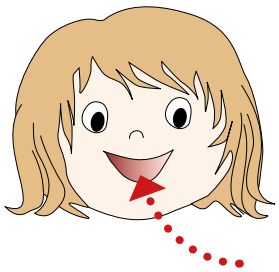

ORANŽS

OVĀLS	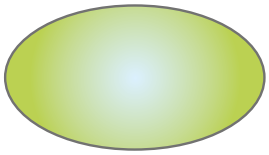	
PRIECĪGS	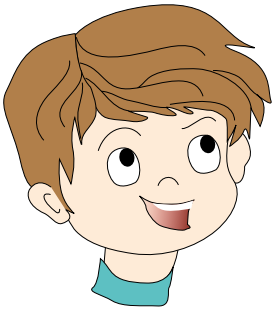	
RAKT		
ROKAS		
SARKANS		

TAS
TĀ
TĀS
TIE

TĒTIS

TOMĀTI

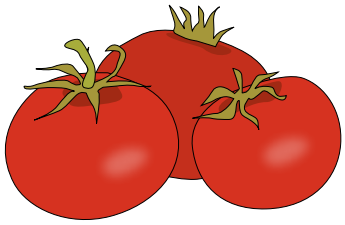

TU

VECMĀMIŅA

VECTĒTIŅŠ

VIŅA
VIŅAS
VIŅŠ
VIŅI

ZAĻŠ

ZĒNS

ZIEDĒT

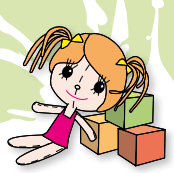

Teksti klausīšanās un lasīšanas prasmju pilnveidei

Herberts Dorbe

SKAITĻU ROTAĻA

Tētim galva, māmuļai,
Divas gan;
Lai tas skaitlis apaļš būtu –
Trešā man.
Tētim tā vecākā,
Māmiņai – mīļākā,
Man? – Man tā mazākā!

Rūta Skujiņa

***

Prom pa varavīksnes tiltu
Aizved vasariņu siltu.
Rudens atnes dižas balvas:
Lielas, resnas kāpostgalvas.

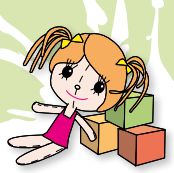

Ojārs Vācietis

***

Kas tas par laiku,
kas saka:
– Labrīt! –
Rīts.
– Labdien! –
Diena.
– Labvakar! –
Vakars.
Bet kas tas ir –
satiekot pazīstamu,
nesaka it nekā?
Rakars.

SPĒLES

Spēle „Atrodi īsto!"

Mērķis	Nostiprināt apgūto vārdu krājumu un attīstīt klausīšanās prasmi.
Dalībnieki	Piedalās neierobežots bērnu skaits.
Spēles materiāli	Ģimeņu attēli.
Spēles gaita	Bērniem tiek iedoti ģimeņu attēli. Bērni klausās skolotāja lasīto tekstu un pēc apraksta cenšas atrast ģimeni, par kuru skolotājs stāsta.
Rezultāts	Uzvar bērns, kurš visātrāk pareizi atrod īsto ģimeni.

Teksts skolotājam

Man ir mamma un tētis. Ir vasara. Mēs sēžam pļavā. Man ir dzeltens krekliņš. Mamma smaida.
Mēs ar mammu, tēti un māsu ejam pastaigāties. Tētis nes māsu, es eju mammai pie rokas.
Man ir liela ģimene – mamma, tētis, vecmāmiņa un divi lielie brāļi.
Mums vakaros patīk lasīt grāmatas. Tētis lasa priekšā, bet mēs ar māsu skatāmies attēlus.

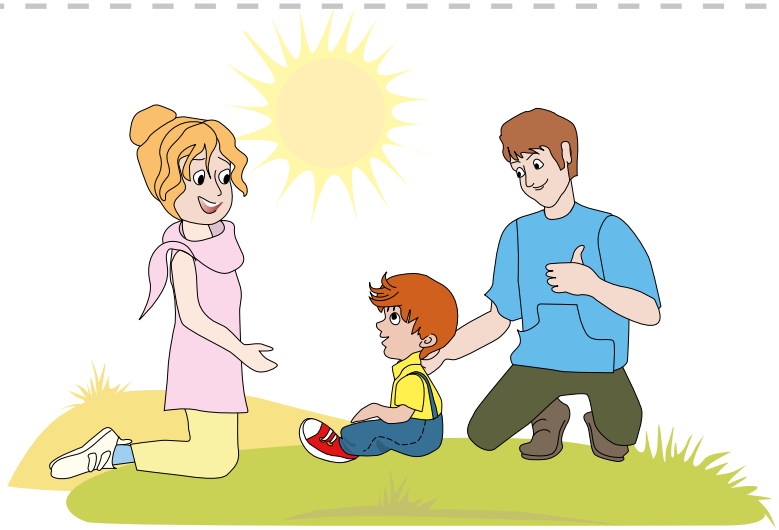

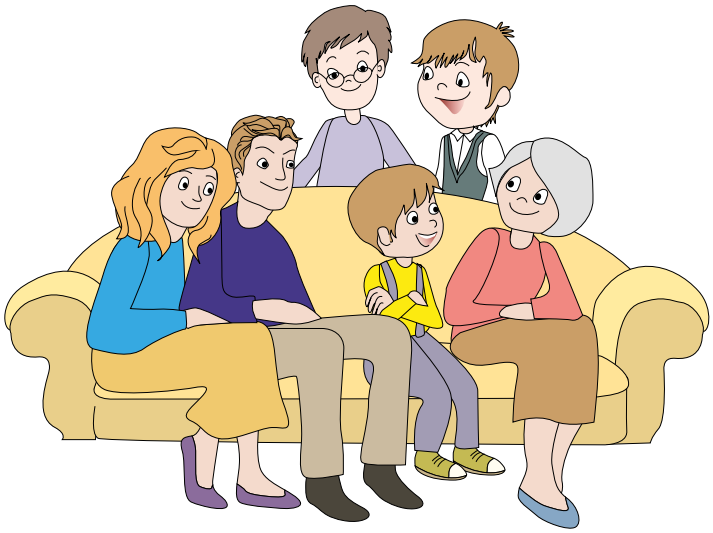

Spēle „Atrodi vārdus!"

Mērķis	Nostiprināt apgūto vārdu krājumu.
Dalībnieki	Piedalās neierobežots bērnu skaits.
Spēles materiāli	Vārdu režģis katram bērnam vai uz lielas lapas uzrakstīts vārdu režģis klases priekšā.
Spēles gaita	Dalībnieki meklē vārdu režģī paslēptos vārdus un pieraksta tos vai nosauc.
Rezultāts	Uzvar bērns, kurš visātrāk atrod visus vārdus – *mamma, tu, māsa, tētis, zēns, es.*

M	**A**	**M**	**M**	**A**
E	**T**	**U**	**G**	**M**
U	**Z**	**O**	**P**	**Ā**
T	**Ē**	**T**	**I**	**S**
Z	**Ē**	**N**	**S**	**A**
K	**U**	**E**	**S**	**E**

Spēle „Dārzeņu tirgus"

Mērķis	Nostiprināt apgūto vārdu krājumu par rudens veltēm, dārzeņiem.
Dalībnieki	Piedalās ne mazāk kā pieci bērni.
Spēles materiāli	Nepieciešama plastmasas pudele un līmplapiņas ar uzrakstītiem dārzeņu nosaukumiem.
Spēles gaita	Katrs spēlētājs izdomā vienu dārzeņa nosaukumu, pasaka to citiem, uzraksta uz līmlapiņas un pielīmē to pie apģērba. Dalībnieki sastājas ap pudeli pēc iespējas lielākā aplī. Spēles sākumā viens spēles dalībnieks pudeli pagriež, pasakot kāda dārzeņa nosaukumu, un atgriežas savā vietā aplī. Dalībniekam, kura dārzenis nosaukts, jācenšas pieskriet pie pudeles, pirms tā pārstājusi griezties. Pēc tam dalībnieks pagriež pudeli, pasakot kāda cita dārzeņa nosaukumu.
Rezultāts	Ja spēlētājs nepaspēj atskriet līdz pudelei, kamēr tā griežas, jādod ķīla. Ja neuzmanības dēļ tiek nosaukts dārzenis, kura vārdu nav izvēlējis neviens no bērniem – jādod ķīla.

Spēle „Ģimene"

Mērķis	Nostiprināt apgūto vārdu krājumu par ģimenes locekļiem.
Dalībnieki	Piedalās ne mazāk kā pieci bērni.
Spēles materiāli	Līmlapiņas.
Spēles gaita	Katrs spēles dalībnieks izvēlas sev kāda ģimenes locekļa vārdu – *mamma, tētis, māsa, brālis, vecmāmiņa, vectētiņš, meita, dēls, māsīca, brālēns u. c*. Dalībnieki apsēžas aplī uz grīdas un ritmā uz katru vārda zilbi ar plaukstām sit sev pa ceļgaliem. Spēles sācējs divas reizes atkārto savu izvēlēto vārdu un vēl divas – cita izvēlēto vārdu, kuram uzreiz jāpievienojas, atkārtojot divas reizes savu un divas reizes kāda cita vārdu. Roku kustības visi ritmā turpina. Pirmais saka: *mamma, mamma, meita, meita.* „Meita" saka: *meita, meita, tētis, tētis.* „Tētis" saka: *tētis, tētis, brālis, brālis.* (Bērni izvēlētās lomas var uzrakstīt uz līmlapiņas un pielīmēt sev pie apģērba.)
Rezultāts	Kurš aizkavējas vai sajauc ritmu, dod ķīlu vai izstājas no spēles.

Spēle „Uzmanīgie rakstītāji"

Mērķis	Nostiprināt apgūto burtu rakstību.
Dalībnieki	Piedalās ne mazāk kā pieci bērni.
Spēles materiāli	Zīmuļi vai pildspalvas, lapas.
Spēles gaita	Dalībnieki nosēžas rindā, spēles vadītājam rokās zīmulis vai pildspalva. Spēles vadītājs izdomā kādu burtu un klusējot raksta to gaisā, stāvot ar muguru pret dalībniekiem un rakstot virs galvas, lai rakstītu burtu pareizi. Tad dod rakstāmpiederumu nākamajam, kurš nāk priekšā un cenšas atdarināt redzētās kustības. Tā rīkojas visi spēles dalībnieki. Pēc signāla dalībnieki katrs uz sev priekšā novietotās lapas uzraksta, kuru burtu atpazinuši.
Rezultāts	Burts, kas uzrakstīts uz lapiņas, ir pareizs vai nepareizs.

2. Kas notiek rudenī?

AUKSTS

DABA

DĀRZS

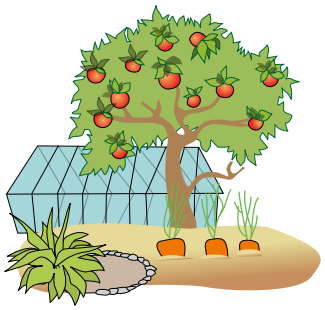

DEBESS

DIENĀ

DOTIES PROM

DRĪZ

DZĒRVE

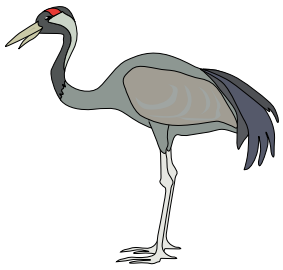

GĀJPUTNI

GULBIS

JOPROJĀM

KOKI

KRĀSAINS

KRĪT

LIDOT

LIETUS	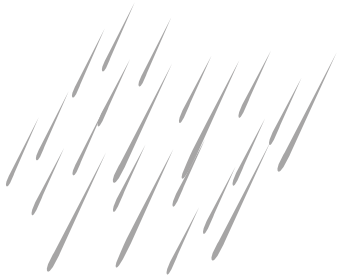	
MAINĪTIES		
MEŽS		
NAKTĪ		
NO RĪTA		

OKTOBRIS

PARKS

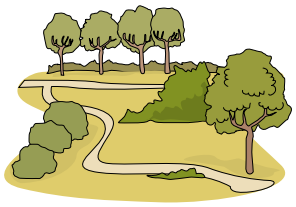

PELĒKS

PUTNI

PŪŠ

RUDENS

SALNA

SAULE

SEPTEMBRIS

SLAPJŠ

SPĀRNI

STĀRĶIS

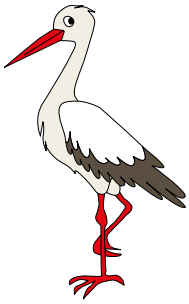

TIKAI

TUMŠS

UN

VAKARĀ

VĀRNA

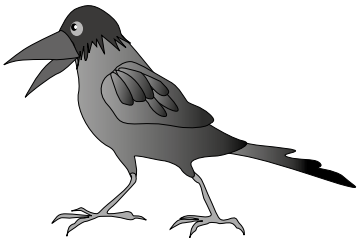

VĒJŠ

VĒL ILGI

VIRPUĻO

ZEME		
ZĪLĪTE	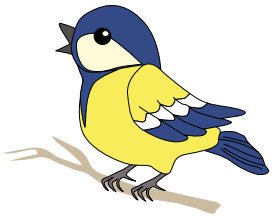	
ZVAIGZNES	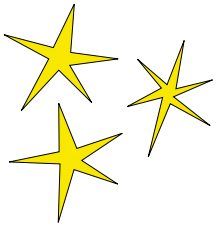	
ZVIRBULIS		
ŽAGATA	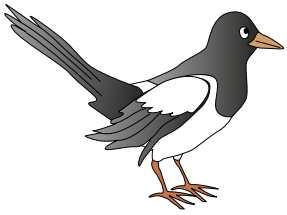	

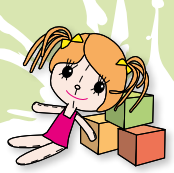

Teksti klausīšanās un lasīšanas prasmju pilnveidei

Ojārs Vācietis

***

Peld
milzīgs mākonis
un nekrīt
zemē.
Peld, peld mākonis
Visu dienu.
Peld, peld mākonis,
Kamēr piekūst.
Tagad stipri mākonim
Gribas gulēt.
Bet nav debesīs
Tik lielas gultas.
Tāpēc mākoņi
Naktīs neguļ.

Latviešu tautas pasaka

KĀ ZVIRBULIS UZ SILTĀM ZEMĒM LIDOJA

Rudenī, kad dzērves, bezdelīgas, strazdi un citi gājputni lidoja projām uz siltām zemēm, arī zvirbulis sadomāja doties līdzi. Viņš lidoja, lidoja, jau nolidoja garu gabalu, kad tam ienāca prātā doma: „Būtu jāpaskatās, cik tālu esmu jau ticis." Un lidoja atpakaļ skatīties. Tā zvirbulis darīja vairākas dienas pēc kārtas – palido gabalu, lido atpakaļ skatīties, cik tālu ticis. Skaidrs, ka, tā lidojot, nekur tālu zvirbulis arī netika.

SPĒLES

Spēle „Lido vai nelido?"

Mērķis	Nostiprināt apgūto vārdu krājumu un attīstīt klausīšanās prasmi.
Dalībnieki	Piedalās 4–8 bērni.
Spēles materiāli	Bumba.
Spēles gaita	Bērni klausās skolotāja saukto vārdu un ķer bumbu, ja nosaukts ir putns, vai atsit to, ja tā nav. Ja bērns kļūdās, tas kļūst par spēles vadītāju un sauc nākamo vārdu. Vārdi saukšanai: *lācis, mamma, žagata, maize, galds, zvirbulis, zīlīte, dators, čūska, stārķis, vārna, gulbis, zīmulis, soma, kurpe, dzērve, grāmata.*
Rezultāts	–

3. Cik daudz svētku!

APSVEIKT

APSVEIKUMS

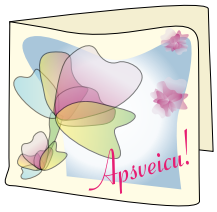

CEPETIS

CIEMIŅI

CIEMOS

CIK MAKSĀ?

DĀRGS

DĀVANA

DRAUDZENE

DRAUGS

GAILIS	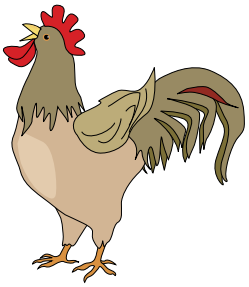	
GLIEMEZIS		
IELŪGUMS		
JO		
JŪS (APSVEIC)		

KAFEJNĪCA

KONFEKTES

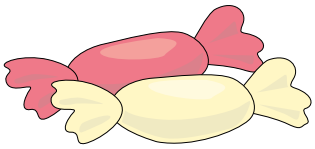

LĒTS

LIMONĀDE

LŪDZU!

MAKSĀT

MANTA

MANI
(APSVEIC)

MĀJA

MĀRTIŅDIENA

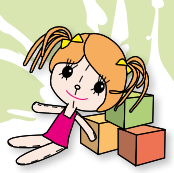

NĀKT

NOVEMBRIS

PALDIES!

PATIKT

PĀRDOT

PIRKT

PUĶE

RAŽA

SULA

SVECĪTES

SVĒTKI

TEVI
(APSVEIC)

TIRGUS

TOMĒR

TORTE

VĀRDADIENA		
VĀRDS		
VIŅAS VIŅU VIŅUS (SVEIC)		
ZIEDI	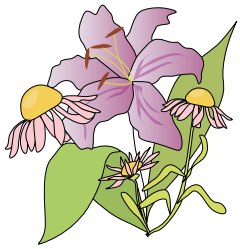	
ZOSS	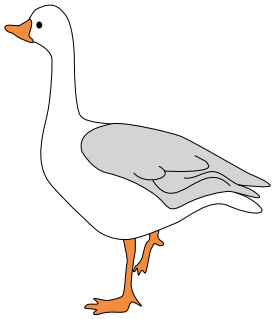	

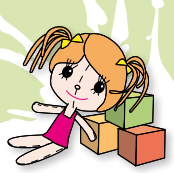

Teksti klausīšanās un lasīšanas prasmju pilnveidei

Māra Cielēna

MŪSMĀJU SKAITĀMPANTIŅI

Līga, Ieva, Zane, Anna!
Nu būs liela skraidīšana.
Tulpīt, rozīt, samtenīt,
Puķīt, projām bēdz tūlīt!

Rūdi, Mārci, Viestur, Krišu,
Glābies skriešus, dzenies dzīšus!
Bērziņ, alksnīt, pīlādzīt,
Kociņ, projām bēdz tūlīt!

Latviešu tautas pasaka

GLIEMEZIS

Reiz meža zvēru ķēniņš lauva sarīkoja svētkus un ielūdza visus meža zvērus ciemos. Sanāca visi, pat skudras un sliekas, vienīgi gliemezis neatnāca.

Otrā dienā lauva satiek gliemezi un jautā, kur tas bijis, ka nav atnācis ciemos. Gliemezis atbild: „Ai, lauva, man nepatīk iet ciemos, jo nekur nav tik labi kā savās mājās!”

Par šiem vārdiem lauva sadusmojās un dusmās sacīja: „Ja tā, tad tagad tu vienmēr nesīsi savu māju uz muguras!”

Tā gliemezis, lai ietu kurp iedams, vienmēr nes savu māju līdzi.

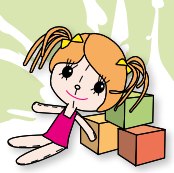

Māra Cielēna

VĀRDA DOŠANA

Mūsu mājās pārvests brālis.
Izskatās pēc prāvas lelles.
Ko mēs mazam puikam dosim?
Neder konfektes un spēles.
Vēl tik mazs, ka nedrīkst dot tam
Neko smalku, neko gardu.
Mazam, mazam, mazam zēnam
Dosim lielu, lielu vārdu!
Dosim viņam vārdu – Viesturs.
Tā sensenos laikos bargos
Sauca virsaiti, kurš stingri
Stājās mūsu zemes sargos.
Viņa vārds kā baltais stārķis
Laižas šurp no tāliem laikiem
Un pār mūsu mājas jumtu
Riņķo lokiem gariem, slaikiem.
Dižā vīra vārds lai sargā
Mūsu zēnu mazu, sārtu.
Izaugs vīrs un stingri sargās
Savu lieli lielo vārdu.
Sargās, visu mūžu raugot,
Lai neviens pats dubļos nemin
Viņa seno, dārgo vārdu,
Viņa seno, dārgo zemi.

SPĒLES

Spēle „Cik tad ir?"

Mērķis	Nostiprināt vārdu krājumu par skaitļa vārdiem.
Dalībnieki	Piedalās ne mazāk kā pieci bērni.
Spēles materiāli	–
Spēles gaita	Spēlētāji brīvi izvietojas telpā. Spēles vadītājs uzdod jautājumu kādam dalībniekam: „Cik tev gadu? (Cik tev pirkstu rokai? Cik tev ausu? Cik tev acu? Cik tev matu?)" Spēlētājs nedrīkst atbildēt ar vārdiem, bet gan rāda atbildi ar pirkstiem vai mīmiku. Kurš pirmais nosauc skaitli skaļi, kļūst par nākamo, kam spēles vadītājs uzdod jautājumu.
Rezultāts	–

Spēle „Divreiz izteiktais vārds"

Mērķis	Nostiprināt klausīšanās prasmi.
Dalībnieki	Piedalās ne mazāk kā trīs bērni.
Spēles materiāli	Kartītes, uz kurām uzrakstīti zēnu un meiteņu vārdi.
Spēles gaita	Skolotājs pasaka bērniem 6–7 zēnu un meiteņu vārdus, vienu no tiem nosaucot divreiz. Bērniem jāsadzird, kurš vārds nosaukts divreiz vārdu rindā. Vārdi var būt uzrakstīti uz kartītēm, tad jāizvēlas atbilstošā kartīte. Piemēram: *Anna, Jānis, Ilze, Juris, Jānis, Marta*.
Rezultāts	Uzvar bērni, kas pareizi saklausa divreiz nosaukto vārdu.

Spēle „Es dāvinu ..."

Mērķis	Nostiprināt vārdu krājumu.
Dalībnieki	Piedalās ne mazāk kā astoņi bērni.
Spēles materiāli	Lapas, krāsainie zīmuļi.
Spēles gaita	Katrs bērns uzzīmē kādu priekšmetu, ko dāvina iedomātam draugam. Katrs bērns paceļ savu zīmējumu un saka: „Es dāvinu ..." Katrs bērns nosauc zīmējumā redzamo. Tad sākas spēle, kur zīmējumu vairs nerāda. Pirmais bērns nosauc: „Es dāvinu ..." Nākamais saka: „Juris dāvina ..., es dāvinu ..." Nākamajam jāatceras abu iepriekšējo bērnu teiktais. Ja bērns aizmirst kādu no dāvanām, jādod ķīla.
Rezultāts	–

Spēle „Vārdu čūska”

Mērķis	Nostiprināt klausīšanās un runāšanas prasmi.
Dalībnieki	Piedalās ne mazāk kā divi bērni.
Spēles materiāli	Katram bērnam balta A4 formāta papīra lapa.
Spēles gaita	Bērni sauc cilvēku vārdus. Kamēr saka vārdu, plēš papīra strēmeli no viena stūra gar malu uz leju tā, lai veidotos gara papīra strēmele, nepārraujot papīru. Kad vārds nosaukts (vārdu sauc lēnām, domā pēc iespējas garākus vārdus), apstājas. Tad vārdu sauc nākamais bērns un arī plēš savu lapu.
Rezultāts	Uzvar bērns, kurš izveidojis garāko papīra čūsku.

4. Gaismas laiks

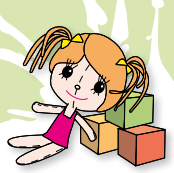

AUTO		
BALTS		
BET		
DĀVINĀT		
DAUDZ		

DZIMŠANAS DIENA

EGLE

EGLĪTE

EGLĪTES ROTĀJUMI

GALDA SPĒLE

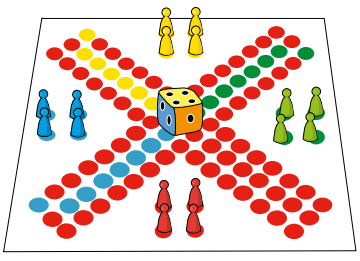

JŪSU		
KLUCĪŠI	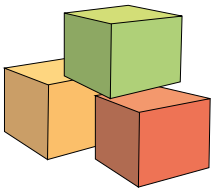	
KUPLA		
LELLE	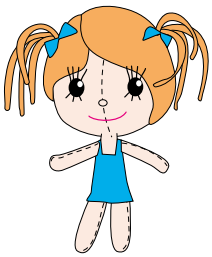	
ĻOTI		

MAN PATĪK

MANA
MANS

MAŠĪNA

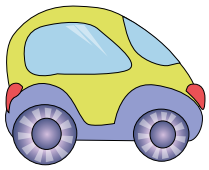

MŪSU

PIPARKŪKA

PRIEKS		
PUŠĶOT		
ROTAĻLIETA	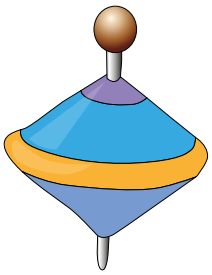	
RŪĶĪTIS		
SAŅEMT		

SKAISTS		
SNIEGPĀRSLIŅA		
SNIEGS		
SPĒLE		
SVECE		

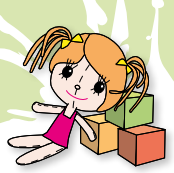

SVINĒT		
TAVS TAVA		
VIŅA VIŅAS (SVĒTKI)		
VIŅU (DĀVANA)		
ZIEMASSVĒTKI		

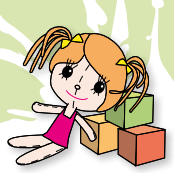

Teksti klausīšanās un lasīšanas prasmju pilnveidei

Māra Cielēna

CEĻĀ UZ ZIEMASSVĒTKIEM

– Sniedziņ, sniedziņ,
Uz kurieni tu?
– Uz Ziemassvētkiem
Es lidošu.
– Dziesmiņ, dziesmiņ,
Uz kurieni tu?
– Uz Ziemassvētkiem
Es skanēšu.
– Gaismiņ, gaismiņ,
Uz kurieni tu?
– Uz Ziemassvētkiem
Es spīdēšu.

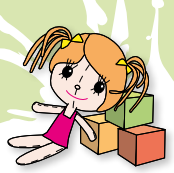

Alberts Kronenbergs

VĀRTI

Trīs dienas steigšus taisījām
Ap savu dārzu sētu,
Lai zaķi, kas to maitāt var,
Tur ietikt nevarētu.
Bet vakar – tas bija vakarā,
Kad savā dārzā bijām
Un sniega veci kociņiem
Par sargu uztaisījām,
Mēs ieraudzījām vāveri
Aiz sētas lielā kokā,
Ko, saprotams, mums gribējās
Par vari dabūt rokā.
Mēs tūdaļ skrējām pakaļ tai,
To dzenājām un ķērām,
Bet kā ar dārza vārtiņiem? –
Tos steigā neaizvērām.
To visu zaķis redzēja –
Viņš tupēja uz ciņa –
Un savā prāta nosprieda:
Tas darīts tā priekš viņa.
Viņš klusi dārzā iezagās –
Vēl pusnakts nebij pāri –
Un ēda jaunās atvases
Kā nevīža ar kāri.
Nu otrā rītā redzējām
Mēs dārzā drūmu ainu
Un lielās bēdās uzkrāvām
Par visu zaķim vainu.
To dzirdot, vectēvs sacīja:
„Jūs esat zēni braši,
Bet šajā lietā vainīgi
Gan būsiet tikai paši.
To der jums dzīvē iegaumēt,”
Viņš teica balsī skaļā,
„Ko līdz ap dārzu sētu celt,
Ja vārti paliek vaļā.”

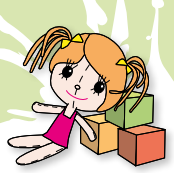

Imanta Ziedoņa literārā pasaka

BALTĀ PASAKA

(fragments)

Vakar uzkrita pirmais sniegs. Nu viss ir balts. Tik balts, ka nekā nevar atšķirt. Baltā vistiņa izdēja baltu olu un pazaudēja to sniegā. Baltais gailis dziedāja baltu dziesmu. Baltajai vāverei piedzima balti vāverēni, ielēca baltajos koku zaros, un vāvere nevar vairs tos atrast. Visi koki – balti, eju pa mežu, nevaru saprast, kur koks, kur balta diena.

Vilis Plūdonis

ZIEMASSVĒTKU GAIDĀS

Māsiņ, vai tu zini ko,
Nestāsti tik citiem to!
Eglīti jau rūķītis
Mums uz svētkiem atnesis.
Nejauši to ieraudzīju
Vakar es, kad laukā biju:
Malkas šķūnītis bij vaļā.
Skatos – eglīte stāv zaļa.
Nu vairs, māsiņ, šaubu nav:
Ziemassvētki klātu jau.

SPĒLES

Spēle „Atceries nu!"

Mērķis	Nostiprināt vārdu krājumu par Ziemassvētkiem.
Dalībnieki	Piedalās ne mazāk kā divi bērni.
Spēles materiāli	Sīki priekšmeti, kas saistīti ar Ziemassvētkiem, vai to attēli, lakats to pārklāšanai, lapiņa un rakstāmpiederums katram bērnam.
Spēles gaita	Skolotājs saliek atlasītos priekšmetus un bērniem ļauj uz priekšmetiem skatīties 30 sekundes, tad apklāj tos ar lakatu. Bērniem jāuzraksta uz lapiņām visi priekšmeti, kas tika rādīti. Ja bērni vēl neprot rakstīt, var sagatavot lapu ar uzrakstītiem priekšmetiem, kas bija izlikti, un vēl citiem. Tad bērnam jāatzīmē tie priekšmeti, kas tika rādīti.
Rezultāts	Uzvar bērns, kurš pareizi atceras visus priekšmetus.

Spēle „Divreiz izteiktais vārds"

Mērķis	Nostiprināt vārdu krājumu par Ziemassvētkiem.
Dalībnieki	Piedalās ne mazāk kā trīs bērni.
Spēles materiāli	Kartītes, uz kurām uzrakstīti ar Ziemassvētkiem saistīti vārdi.
Spēles gaita	Skolotājs pasaka bērniem 6–7 vārdus, kas saistīti ar Ziemassvētkiem, vienu no tiem nosaucot divreiz. Bērniem jāsadzird, kurš vārds nosaukts divreiz vārdu rindā. Vārdi var būt uzrakstīti uz kartītēm, tad jāizvēlas atbilstošā kartīte. Piemēram: *rūķis, dāvana, lente, egle, Ziemassvētku vecītis, egle.*
Rezultāts	Uzvar bērni, kas pareizi saklausa divreiz nosaukto vārdu.

Spēle „Atrodi vārdus!"

Mērķis	Nostiprināt vārdu krājumu par Ziemassvētkiem.
Dalībnieki	Piedalās neierobežots bērnu skaits.
Spēles materiāli	Katram bērnam vārdu režģa kopija (skat. nākamo lapu) vai uz tāfeles uzrakstīts vārdu režģis. Vārdu režģī paslēpti vārdi – *svece, dāvana, rūķis, egle*.
Spēles gaita	Bērni meklē vārdu režģī ar Ziemassvētkiem saistītus vārdus.
Rezultāts	Uzvar bērns, kurš visātrāk pareizi atrod visus paslēptos vārdus.

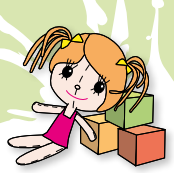

E	O	P	C	V	E	S
D	Ā	V	A	N	A	V
S	A	U	O	M	T	E
R	R	Ū	Ķ	I	S	C
D	U	Ī	R	C	Ē	E
S	Z	T	S	Ā	B	Z
E	G	L	E	Č	Š	Ž

5. Ieejam jaunā gadā...

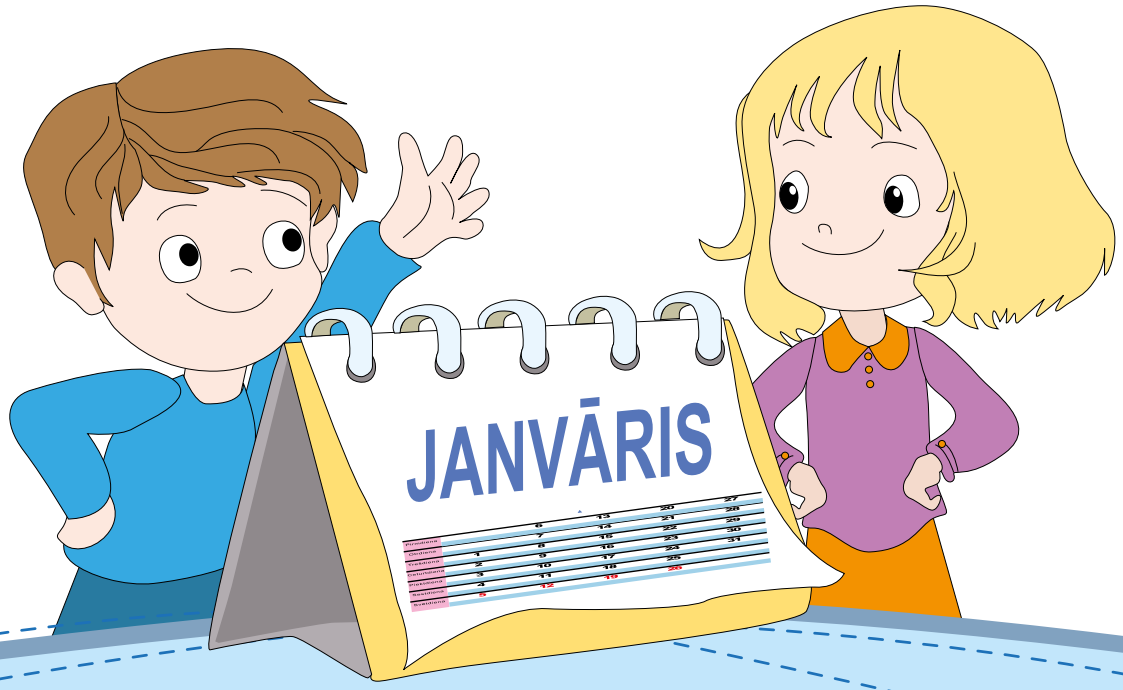

AGRS

APMEKLĒT

ATPŪSTIES

BROKASTOT

CELTIES

CETURTDIENA

DEJOT

DIENA

GADS

GAIŠS

GARŠ

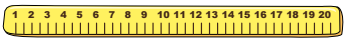

IET GULĒT

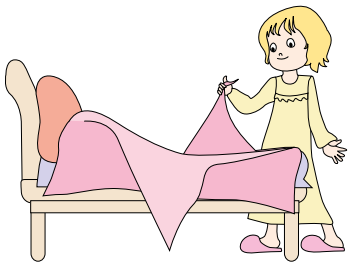

ĪSS

LASĪT

KLAUSĪTIES MŪZIKU

MAZGĀTIES

MĒNESIS

MINŪTE

NAKTS

NEDĒĻA

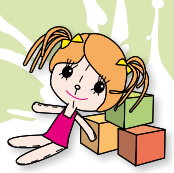

OTRDIENA

PAMOSTIES

PAVASARIS

PIEKTDIENA

PIRMDIENA

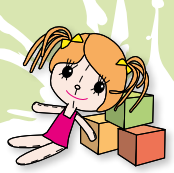

PUSDIENOT

PUSNAKTS

RĪT

RĪTS

SATIKT

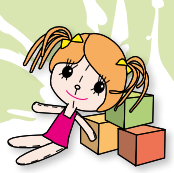

SEKUNDE

SESTDIENA

SKATĪTIES FILMU

STUNDA

SVĒTDIENA

ŠODIEN

TĪRĪT ZOBUS

TREŠDIENA

TUMSA

VAKAR

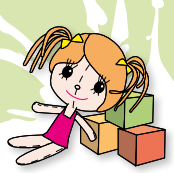

VAKARIŅOT

VAKARS

VASARA

VĒLS

ZIEMA

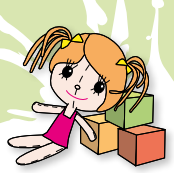

Teksti klausīšanās un lasīšanas prasmju pilnveidei

Vija Gune

SASKAITĀMIE DZEJOĻI

Trīs sniegavīri,
Balti un tīri,
Viens otrā skatījās
Ogļu acīm.
Cik acu skatās
Uz katru vīru?
Kas saskaita, – zin,
Kas nezin, lai min.

Maija Laukmane

VAKARĀ

Jancis uzcēla sniega vīru.
Una savēla sniega sievu.
Ancīte saripināja sniega bērneļus,
Resnus un tievus.
Sniega bērneļi ripo un ripo
Ap sniega vīru,
Ap sniega sievu –
Visu rītu, visu pusdienu, visu dienu.
Vakarā sniega vīrs sašļucis...
Vakarā sniega sieva sašļukusi...
Vakarā sniega bērneļi dabūjuši iesnas:
Vakarā sētā ienācis
Sniega ģimeņu biedēklis – atkusnis briesmīgais!

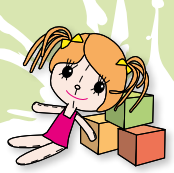

Laimonis Vāczemnieks

LABDARIS

Pieci pirksti cimdiņā,
Otri pieci – pliki.
Kur to otru cimdiņu,
Kur to otru liki?

Es to otru cimdiņu…
Es to otru – Čirkam…
Es to otru – zvirbulim…
Es to otru – zirgam…

Zirgs to otru cimdiņu
Iemetīs sev ratos…
Zirgs to otru cimdiņu
Kumeliņam atdos.

Kumeliņš to cimdiņu
Ruksim atdāvinās;
Ruksis atdos pelītei,
Bet pele – gan jau zinās!

Pele ar to cimdiņu
Migu izoderēs…
Vispār neuztraucies, mamm!
Gan jau kādam derēs.

SPĒLES

Spēle „Bumburum”

Mērķis	Nostiprināt vārdu krājumu par ziemu.
Dalībnieki	Piedalās ne mazāk kā trīs bērni.
Spēles materiāli	–
Spēles gaita	Spēles vadītājs stāsta īsu stāstiņu par ziemu un katrā teikumā kādu vārdu aizstāj ar „bumburum”. Piemēram: „Ir ziema, un tuvojas mani mīļākie svētki „bumburum” (Ziemassvētki).” Bērniem jāatmin, kurš vārds jāliek „bumburum” vietā. Vārdus var uzrakstīt uz lapas un dot bērniem izvēlei.
Rezultāts	–

Spēle „Pikošanās”

Mērķis	Nostiprināt vārdu krājumu par ziemu.
Dalībnieki	Piedalās ne mazāk kā seši bērni.
Spēles materiāli	Baltas lapiņas un rakstāmpiederumi.
Spēles gaita	Bērni tiek sadalīti divās grupās. Katra grupa skolotāja noteiktā laikā saraksta vārdus par ziemu (viens vārds uz vienas lapiņas) un saburza tās, veidojot sniega pikas. Pēc skolotāja noteikta laika sākas sniega kauja. Katra komanda nostājas aiz līnijas, viena otrai pretim. Pēc starta signāla katra komanda met visas lapiņas otrai komandai, cenšoties, lai pēc iespējas mazāk piku būtu savas komandas pusē. Pikošanās norit vienu minūti. Tad katra komanda salasa savā pusē esošās pikas, attin tās, izlasa vārdus un izdomā stāstījumu, iesaistot visus vārdus.
Rezultāts	–

6. Garajos ziemas vakaros

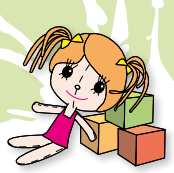

AIZIET		
ATGRIEZTIES		
BAGĀTAIS BRĀLIS (PASAKĀ)		
BRĪNUMI		
DROSMĪGS		

GLĀBT

IZDOMĀT

ĪKSTĪTE
(PASAKĀ)

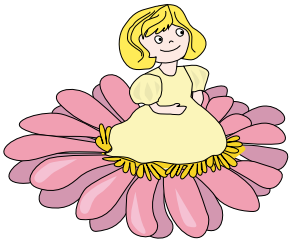

KARALIS
(PASAKĀ)

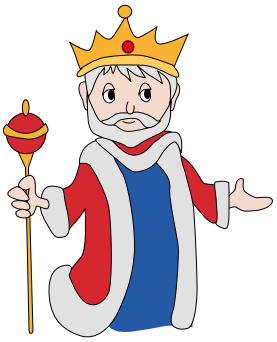

KLAUSĪTIES

LAPSA		
LAUPĪTĀJS		
MAINĪT		
MULĶĪTIS (PASAKĀ)		
NABAGAIS BRĀLIS (PASAKĀ)		

NĀRIŅA
(PASAKĀ)

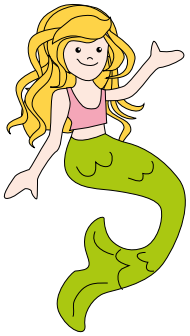

NESEN

NOBURT

NOTIKUMS

PASAKA

PĀRVĒRSTIES		
PILS	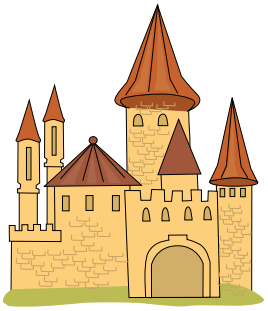	
PRINCESE (PASAKĀ)	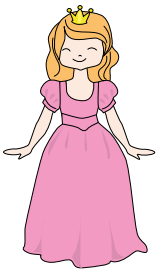	
RAGANA (PASAKĀ)		
RUNCIS ZĀBAKOS (PASAKĀ)		

SARKAN- GALVĪTE (PASAKĀ)		
SATIKT		
SEN		
SKUMJŠ		
SNIEGA KARALIENE (PASAKĀ)		

SNIEGBALTĪTE
(PASAKĀ)

SPRĪDĪTIS
(PASAKĀ)

STĀSTĪT

TEIKT

TREŠAIS
TĒVA DĒLS
(PASAKĀ)

TRĪS SIVĒNTIŅI (PASAKĀ)	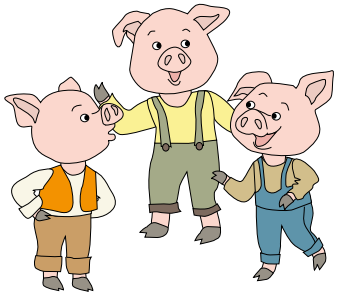	
VARDE		
VELNS (PASAKĀ)		
VILKS		
VILTĪGS		

Teksti klausīšanās un lasīšanas prasmju pilnveidei

Brāļu Grimmu pasaka

RUNCIS ZĀBAKOS

1. daļa

Kādam dzirnavniekam bija trīs dēli, dzirnavas, ēzelis un runcis. Dēliem vajadzēja malt, ēzelim – piegādāt labību un aizvest miltus, bet kaķim – ķert peles.

Kad dzirnavnieks nomira, viņa trīs dēli sadalīja mantojumu: vecākais dabūja dzirnavas, vidējais dēls – ēzeli, bet jaunākais – runci.

Jaunākais dēls bēdājās un teica:

– Es tomēr esmu saņēmis vismazāk; vecākais brālis var malt, vidējais brālis – jāt ar savu ēzeli, bet ko lai es iesāku ar runci? Ja likšu no viņa ādas pašūt sev cimdus, tad tas arī būs viss mantojums.

Runcis to noklausījies un teicis:

– Paklau, liec man pagatavot izejamos zābakus, lai varu rādīties ļaudīs, tad es tev palīdzēšu.

Dzirnavnieka dēls nobrīnījās par tādu kaķa valodu, bet izdarīja, kā prasīts. Kad jaunie zābaki bija gatavi, runcis tos uzvilka, paņēma maisu, iebēra tā dibenā mazliet graudu, augšgalā piestiprināja auklu, lai varētu maisu savilkt ciet, pārmeta to pār plecu un izgāja pa durvīm uz divām kājām, gluži kā cilvēks.

Tolaik tajā valstī valdīja karalis, kam ļoti garšoja irbes. Mežs bija pilns ar irbēm, bet šie putni bija tik bailīgi, ka neviens mednieks netika tiem klāt. Runcis to zināja un izlēma rīkoties gudrāk. Iegājis mežā, viņš atvēra maisu, bet auklu nostiepa zālē un tās galu aizlika aiz krūmiem. Tur viņš paslēpās arī pats. Drīz vien atlidoja irbes, atrada graudus un cita pēc citas salēca maisā. Kad jau bija salasījies krietns bars, runcis savilka auklu ciet, pārmeta maisu pār plecu un devās taisnā ceļā uz karaļa pili. Sargkareivji sauca:

– Stāt! Uz kurieni?

– Pie karaļa, – runcis aši attrauca.

Nonācis pie karaļa, runcis paklanījās un teica:

– Mans kungs, grāfs, – viņš nosauca kādu garu un slavenu uzvārdu, – sūta mūsu kungam karalim sveicienus un arī šīs irbes, kuras noķēris cilpās.

Karalis izbrīnījies skatījās uz skaistajām, treknajām irbēm, jutās ārkārtīgi iepriecināts un pavēlēja no sava dārgumu kambara sabērt runcim maisā tik daudz zelta naudas, cik vien viņš spēj panest. Viņš teica:

– Aiznes to savam kungam un saki paldies par dāvanu! Nabadzīgais dzirnavnieka dēls sēdēja mājās pie loga, atbalstījis galvu rokā, un domāja, ka ir atdevis pēdējo naudu par runča zābakiem, bet ko lielu runcis viņam par to atnesīs? Tad ienāca iekšā runcis, nometa maisu no muguras, atsēja un izbēra zelta naudu dzirnavnieka dēlam priekšā.

– Te tev būs kaut kas par maniem zābakiem, karalis arī liek tevi sveicināt un saka lielu paldies.

Dzirnavnieka dēls ļoti priecājās par iegūto bagātību, kaut gan īsti vēl nespēja apjēgt, kā tā radusies. Runcis, vilkdams nost zābakus, visu izstāstīja un tad teica:

– Tagad tev naudas ir kā spaļu, bet ar to vēl nebūsim mierā; rīt atkal vilkšu zābakus kājās, lai tu kļūtu vēl bagātāks, es jau karalim teicu, ka tu esi grāfs.

2. daļa

Otrā dienā runcis, kā jau bija teicis, apāvās zābakos, atkal devās medībās un aiznesa karalim krietnu guvumu. Tā tas turpinājās diendienā, katru dienu runcis pārnesa mājās zeltu, bet karalis bija viņu tā iemīlējis, ka ļāva nākt uz pili, kad vien runcim gribējās, un staigāt tur, cik patīk. Reiz, kad runcis pils virtuvē sildījās pie pavarda, ienāca kučieris un lādējās:

– Velns parāvis karali ar visu princesi! Gribēju aiziet uz krogu, iedzert kādu lāsi un uzspēlēt kārtis, bet man jāved šie izbraukumā uz ezeru!

Runcis, to izdzirdis, gāja mājās un teica savam saimniekam:

– Ja gribi kļūt par grāfu un iedzīvoties bagātībā, tad nāc man līdzi uz ezeru peldēties!

Dzirnavnieka dēls nezināja, ko par to sacīt, tomēr gāja līdzi, izģērbās pliks un ielēca ūdenī. Runcis paņēma viņa drēbes, aiznesa prom un paslēpa. Tiklīdz tas bija izdarīts, piebrauca karalis un runcis sāka vaimanāt:

– Ak, karali! Mans kungs šeit ezerā peldējās, bet atnāca zaglis un nozaga viņa drēbes, kas bija atstātas krastā, tagad nu grāfa kungs ir ūdenī un nevar tikt ārā, bet, ja viņš tur paliks ilgi, tad saaukstēsies un nomirs.

Karalis, to noklausījies, lika apturēt zirgus un pavēlēja vienam no kalpotājiem steigties atpakaļ un atnest vienu kārtu no paša karaļa drēbēm. Grāfs nu ietērpās greznajās drānās, un karalis aicināja viņu sev blakus karietē, jo bija ļoti labvēlīgi noskaņots, domādams, ka šis ir tas, no kura viņš saņēmis irbes. Princese arī nedusmojās par jauno ceļabiedru, jo grāfs bija jauns, skaists un viņai patika.

Runcis pa to laiku bija aizsteidzies pa priekšu un nonācis pie lielas pļavas, kur vairāk par simt cilvēkiem vāca sienu.

– Ļaudis, kam pieder šī pļava? – runcis jautāja.

– Lielajam burvim.

– Paklausieties, tūlīt te garām brauks karalis, un, kad viņš jautās, kam pļava pieder, tad atbildiet: grāfam.

Tad runcis devās tālāk un nonāca pie labības lauka, kas bija tik liels, ka tam nevarēja saredzēt ne gala, ne malas; šajā laukā vairāk nekā divi simti gājēju pļāva labību.

– Ļaudis, kam pieder šī labība?

– Burvim.

– Paklausieties, tūlīt te garām brauks karalis, un, kad viņš jautās, kam labība pieder, tad atbildiet: grāfam.

Beidzot runcis nonāca pie skaista meža; tur strādāja vairāk nekā trīssimt cilvēku, viņi zāģēja lielos ozolus un cirta malkā.

– Ļaudis, kam pieder šis mežs?

– Burvim.

– Paklausieties, tūlīt te garām brauks karalis, un, kad viņš jautās, kam mežs pieder, tad atbildiet: grāfam.

Runcis aizgāja tālāk, bet ļaudis noraudzījās viņam pakaļ, un, tā kā viņš izskatījās tik brīnumains un staigāja zābakos, gluži kā cilvēks, viņus pārņēma bailes. Drīz runcis nonāca pie burvja pils, droši gāja iekšā un tūlīt devās pie pils saimnieka. Burvis paskatījās ar nicīgu skatienu un jautāja, ko šis gribot. Runcis paklanījās un teica:

– Esmu dzirdējis, ka tu varot pārvērsties, kādā dzīvniekā vien gribot. Varu noticēt, ka tu varbūt spēj pārvērsties par suni, lapsu vai pat par vilku, bet, ka tu varētu pārtapt par ziloni, tas nu gan šķiet pilnīgi neiespējami; esmu atnācis, lai pārliecinātos pats savām acīm.

Burvis lepni atbildēja:

– Tas man ir tīrais sīkums, – un tai pašā mirklī pārvērtās par ziloni.

– Tas ir ko vērts! Bet vai par lauvu arī vari pārtapt?

– Tas man arī tīrais nieks, – burvis atbildēja un tūlīt nostājās runča priekšā lauvas izskatā.

Runcis izlikās nobijies un sauca:

– Tas ir neticami un nedzirdēti, kaut kas tāds man pat sapnī nevarētu rādīties, taču, ja tu vēl pārvērstos tik mazā dzīvnieciņā kā pele, tad ar to pārspētu visu iepriekšējo. Tu savās mākslās gan esi pārāks par jebkuru citu burvi pasaulē, bet kļūt par peli – tas laikam ir pāri taviem spēkiem.

Noklausījies šos glaimus, burvis kļuva visai laipns un teica:

– Jā gan, mīļo kaķīt, es varu arī to, – un, pārvērties par peli, sāka lēkāt pa istabu. Runcis metās pelei pakaļ, uzklupa tai vienā lēcienā un apēda.

Pa to laiku karalis kopā ar grāfu un princesi nonāca pie lielās pļavas.

– Kam pieder šis siens? – karalis jautāja.

– Mūsu kungam, grāfam, – visi atsaucās, kā runcis pavēlējis.

Tad viņi nonāca pie lielā labības lauka.

– Ļaudis, kam pieder šī labība?

– Mūsu kungam, grāfam.

Kad bija tikuši pie meža, karalis atkal jautāja:

– Ļaudis, kam pieder šis mežs?

– Mūsu kungam, grāfam.

Nu karalis brīnījās vēl vairāk un teica:

– Jums gan jābūt ļoti bagātam, grāfa kungs; šķiet, ka pat man nav tik lieliska meža.

Beidzot viņi aizbrauca līdz pilij, tur runcis jau stāvēja kāpņu galā un, kad kariete apstājās, pielēca klāt, atvēra durvis un teica:

– Karali, jūs esat ieradies mana kunga pilī.

Karalis izkāpa un apbrīnoja krāšņo ēku, kas bija gandrīz lielāka un skaistāka par viņa paša pili, bet grāfs veda princesi augšā pa kāpnēm uz zāli, kas zaigoja zeltā un dārgakmeņos.

Grāfs ar princesi apprecējās un, kad vecais karalis nomira, kļuva par karali un par savu pirmo ministru iecēla Runci zābakos.

Latviešu tautas pasaka

SPRĪDĪTIS

Vienam tēvam bija dēls – ne lielāks, ne mazāks par trim sprīžiem. Viņš iesauca dēlu par Sprīdīti. Pats Sprīdītis nu gan bija gatavs pundurītis, krupītis, tomēr dūša tam bija kā milzim.

Reiz Sprīdītis apņemas pasauli apskatīties. Viņš iet un iet, kamēr nonāk lielā mežā. Sprīdītis domā: „Atpūtīšos mazliet!" Kā domāja, tā darīja, bet kāds kungs tai dienā mežā medīja un gandrīz uzkāpa guļošajam Sprīdītim. Kungs uzsauc: „Vadzi, vardulēn, celies augšā! Ko tā uz ceļa guli? Zaķi tevi nobadīs!" Bet Sprīdītis nemaz nemostas – krāc, kā krācis. Nu kungs sasauc savus medniekus un liek visiem vienā reizē izšaut, lai maziņo sabaidītu, bet Sprīdītis pakustina mazo pirkstiņu un guļ, kā gulējis. Kungs liek otrreiz izšaut, Sprīdītis pakustina kāju un guļ, kā gulējis. Kungs liek trešo reizi izšaut, Sprīdītis dusmīgs uzlec stāvus un uzsauc: „Kādēļ mani traucējat?"

Kungs smejas, līks palikdams: „Tu, mazo knēvelīti, saki man – kuram sisenim spēj dūri rādīt?"

„Nerunā par siseņiem, runā labāk par lāčiem! Neprasi arī – kuram, bet prasi drīzāk – cik. Un, ja netici, tad rādi šurp kādu lāci, gan tad tu ticēsi un beidzot no priekiem vēl pieņemsi mani par savu znotu." Kungs smejas un tad pa jokam saka: „Klausies, savu meitu apsolu tev, bet, ja lāci nepievarēsi, tad dabūsi sodu!"

Labi. No rīta kungs parāda lāci. Sprīdītis iebāž akmentiņus kabatā un iet. Netālu no kāda šķūnīša lācis guļ midzenī. Sprīdītis izrauj vienu akmentiņu, iesviež lācim – lācis atmostas, Sprīdītis izrauj otru akmentiņu, iesviež lācim – lācis noņurd, Sprīdītis izrauj trešo akmentiņu, iesviež lācim – lācis augšā un metas pakaļ. Nu Sprīdītis mūk taisni šķūnītī iekšā, lācis pakaļ. Bet, līdzko Sprīdītis pār šķūņa slieksni pāri, tā tas – žviks! – garšļaukus aiz sliekšņa, lācis, vilcienā būdams, šim pāri. Kā lācis Sprīdītim pāri, tā Sprīdītis – žviks! – augšā un aizcērt durvis. Tā nu! Lācis cietumā, un Sprīdītim kunga meita rokā. Kungs rausta plecus un prasa: „Kā tu varēji lāci pievarēt?"

„Kā varēju – kas tur ko jautāt? Ne es situ, ne kāvu – paņēmu lāci aiz ausīm un iesviedu šķūnītī. Ejat nu visi viņu laist ārā, ja jums par visiem kaut cik dūšas!"

Kungs izbrīnās gan, tomēr meitu nedod – lai Sprīdītis mežā nokaujot divpadsmit laupītājus, tad meitu dabūšot. Sprīdītis paņem akmentiņus, aiziet uz mežu, uzkāpj kokā un gaida. Pusnaktī laupītāji pārnāk, ēd, dzer. Te piepeši Sprīdītis iesviež virsniekam ar akmentiņu pa galvu. Šis bļauj, lai nedarot tā. Bet Sprīdītis atkal iesviež. Šis paliek nikns un bļauj: „Ja vēl tā darīsi, tad sargies!" Sprīdītis vēl stiprāk iesviež.

Tagad virsnieks paliek dusmīgs, paķer vienu no laupītājiem un kaujas, ka čīkst vien, kamēr cits pēc cita tie noguruši atkrīt augšpēdus. Sprīdītis, to redzēdams, sauc kungu. Kungs brīnās: „Kā tu varēji divpadsmit tik briesmīgus vīrus pievarēt?"

„Kā varēju, kas tur ko jautāt? Liku vienam pa ausi, tas gar zemi, liku otram, tas gar zemi, liku trešajam, tas tāpat gar zemi!"

Kungs brīnās, tomēr meitu nedod. Lai Sprīdītis palīdzot ienaidnieku no viņa zemes izdzīt, tad dabūšot. Sprīdītis ir ar mieru, lai dodot viņam baltu zirgu, baltas drēbes – tad viens pats ienaidnieku aizdzīšot. Labi. Sprīdītis uzkāpj zirgam mugurā, jāj ienaidniekam pretim, vicina zobenu ap galvu un sauc: „Varde, varde, varde!" Ienaidnieki, sadzirdējuši tādu ērmīgu valodu un ieraudzījuši tādu baltu, mazu vīriņu zobenu vicinām, domā: „Tas cits nav kā eņģelītis – no debesīm nonācis." Tie bēg un aizbēg. Tagad kungs vairs nelauž vārdu, viņš atdod savu meitu Sprīdītim par sievu.

SPĒLES

Spēle „Kas es esmu?"

Mērķis	Nostiprināt runāšanas prasmi.
Dalībnieki	Piedalās 4–8 bērni.
Spēles materiāli	Katram dalībniekam līmlapiņa un rakstāmpiederums.
Spēles gaita	Katrs spēles dalībnieks uzraksta kāda pasakas varoņa nosaukumu uz līmlapiņas, nerādot citiem. Skolotājs sajauc lapiņas un pielīmē katram bērnam vienu pie pieres. Bērnu uzdevums – pulksteņrādītāja virzienā pa vienam uzdot jautājumu, lai noskaidrotu, kas viņš ir. Piemēram: *Vai es esmu vīrietis vai sieviete? Vai es esmu princese?*
Rezultāts	Uzvar bērns, kurš visātrāk atmin, kas viņš ir.

Spēle „Loto"

Mērķis	Nostiprināt apgūto vārdu krājumu.
Dalībnieki	Piedalās bērnu pāri.
Spēles materiāli	Katram dalībnieku pārim izdrukātas attēlu un vārdu kartītes (skat. nākamās lapas).
Spēles gaita	Kartītes tiek saliktas ar attēliem un vārdiem uz leju divās kaudzītēs: vienā – attēli, otrā – vārdi. Katrs dalībnieks vienā gājienā paņem vienu attēla kartīti, otru – vārda kartīti. Ja vārds ar attēlu ir saderīgs, tos savieno un velk nākamo kartīti. Ja nav saderīgs, liek atpakaļ kaudzītē.
Rezultāts	Uzvar bērns, kurš izvelk visvairāk saderīgu kartīšu.

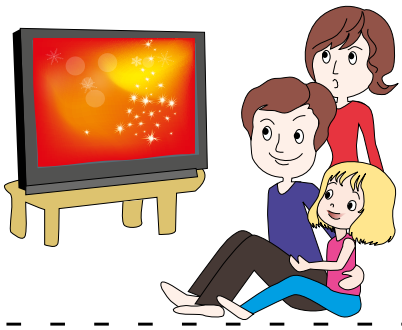

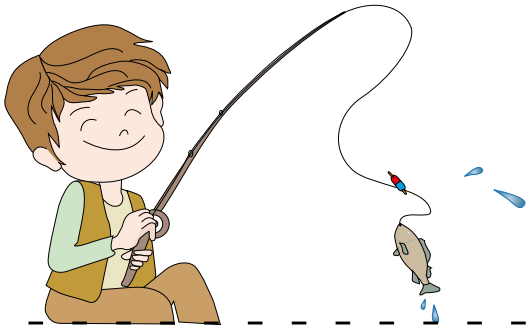

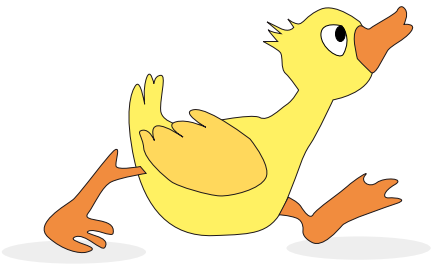

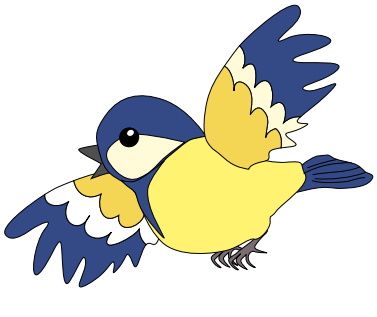

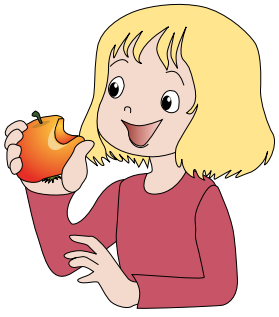

ATVER SOMU	SKATĀS FILMU
MAZGĀJAS VANNĀ	SMAIDA UN PRIECĀJAS
SVIN DZIMŠANAS DIENU	ĶER ZIVIS
DEJO	SKRIEN
RAUD	LIDO
DZIED	ĒD

7. Pavasaris jau nāk!

APSKATĪT

ASS

BAZNĪCA

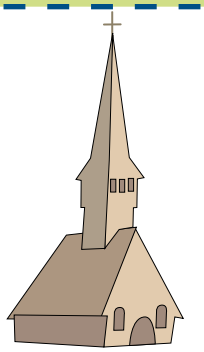

BRUŅURUPUCIS

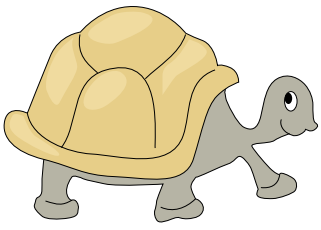

ČŪSKA

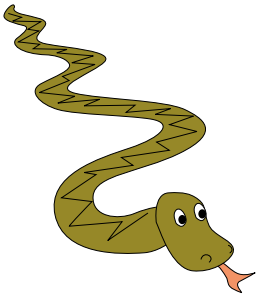

KAKLS

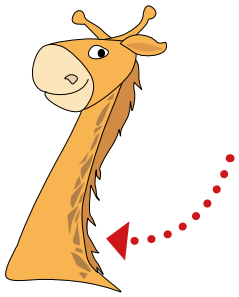

KAMIELIS

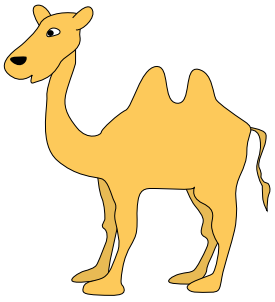

KRĀSA

KRĀSOT

KROKODILS

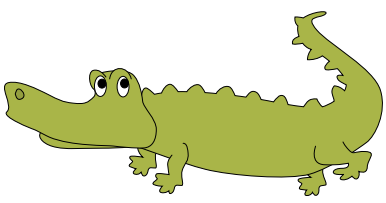

ĶENGURS

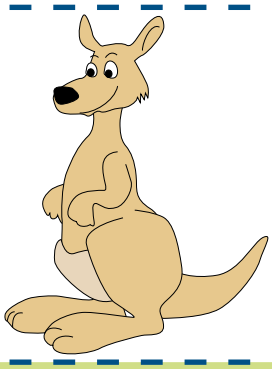

ĶEPAS

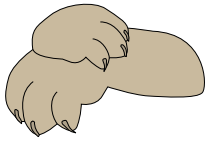

LAUVA

LĀCIS

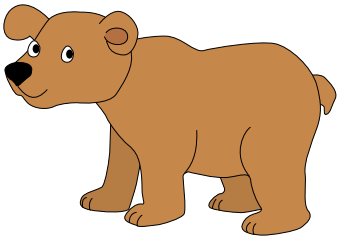

LĒKT

NIKNS		
OLAS	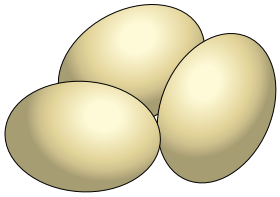	
PANTERA	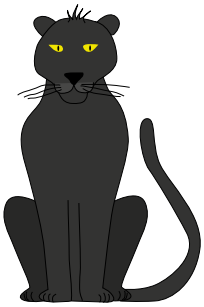	
PASLĒPT OLAS		
PELE		

PĒRTIĶIS		
RAIBS		
REDZĒT		
RIPINĀT OLAS		
RŪKT		

SILTS

SNUĶIS

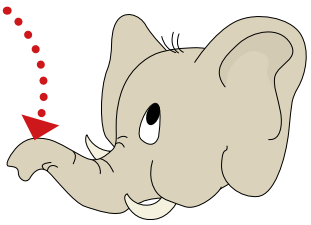

STIPRS

ŠŅĀKT

ŠŪPOLES

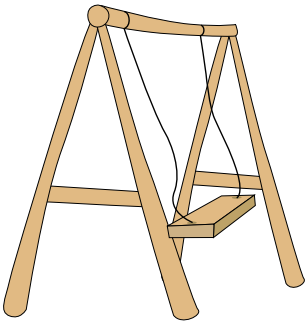

ŠŪPOTIES		
TĪĢERIS	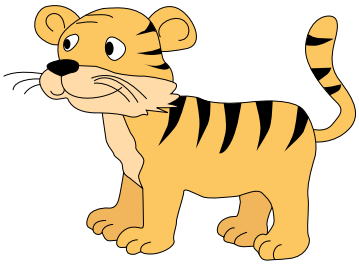	
ZILONIS	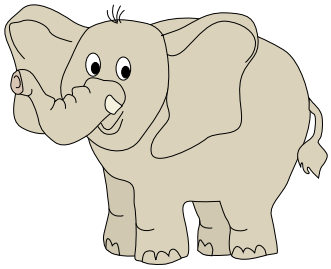	
ZVĒRI		
ŽIRAFE		

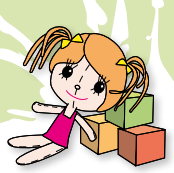

Teksti klausīšanās un lasīšanas prasmju pilnveidei

Herberts Dorbe

RĀMI ZVĒRI

Trīs vilki, divi tīģeri
Un pieci lauvas,
Ne drāšu pinuma ap tiem,
Ne resnas tauvas.
Tiem ausis kutināju
Un muguras.
Bet nebija man baiļu
Nu it nemaz.

Tie rāmi bij,
Ne rūca tie, ne rēca,
Ne uzbrukt taisījās,
Ne stāvu lēca.
Tas sapnī nebija,
Ne zvērnīcā.
Kur? Vienā īsti labā –
Nu bilžu grāmatā.

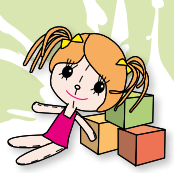

Vija Gune

ĶĪVIŅŠ

Kaķis vēlu vakarā
Sabārās ar peli –
Pele kaķim apēda
Ceptu kartupeli.
Kaķis pelei pārmeta:
„Paņēmi bez ziņas!
Tās tak tomēr bija
Manas vakariņas.
Palūgusi būtu –
Es nebūtu liedzis.”

Pele jau pa gabalu
Kaķim pretī spiedza:
„Zinu gan, tev patiktu
Tāda karamele –
Ceptiem kartupeļiem
Piepildīta pele!”
Pele bailēs pīkstēja,
Kaķis nikni šņāca,
Tā nu abiem saruna
Nesanāca.

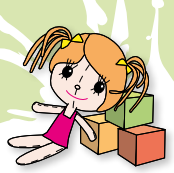

Vija Gune

SASKAITĀMIE DZEJOĻI

Divi kaķi iet pa taku,
Sāns pie sāna
Cieši blakus –
Vai tu vari saskaitīt,
Cik tur kāju iet šobrīd?
Nu jau kaķi iet pa ceļu,
Satiek brūnu, spožu teļu –
Vai tu vari saskaitīt,
Cik tur kāju stāv šobrīd?
Cik tur kāju
Stāv uz ceļa?
Divu kaķu,
Viena teļa.

Maija Laukmane

ZĪMĒJUMS

Ņemšu un uzzīmēšu
Ļoti saulainu dienu:
Saule, saule, saule –
Mākonīša neviena!
Ņemšu un uzzīmēšu
Ļoti priecīgu dienu:
Omīte, omīte, omīte
Atbraukusi ir ciemā!
Ņemšu un uzzīmēšu
Ļoti laimīgu dienu:
Omītei grozā mazs kaķēns
Kāri, kāri lok pienu!

Augusts Štrauss

GODĪGAIS SUNS

Vai esi dzirdējusi suni,
Kas nepatiesi runā?
Nekad – ja pasakāms ir „vau”,
Viņš nesamelos „ņau”.
Ja netici, tad prasi kaķim
Vai garām cilpojošam zaķim.

SPĒLES

Spēle „Man patīk lauva"

Mērķis	Nostiprināt vārdu krājumu par dzīvniekiem.
Dalībnieki	Piedalās ne mazāk kā pieci bērni.
Spēles materiāli	Krēsls katram spēles dalībniekam. Lapas, krāsainie zīmuļi.
Spēles gaita	Katrs spēles dalībnieks uzzīmē savu mīļāko dzīvnieku vai putnu un uzraksta, kas tas ir. Spēlētāji sasēžas aplī, un katrs pulksteņrādītāja virzienā saka: „Man patīk ..." – un rāda zīmējumu. Kad visi to pateikuši, zīmējumu aizklāj. Pirmais spēlētājs saka: „Man patīk lauva." Otrais dalībnieks atkārto un saka: „ **Jānim** patīk lauva, man patīk suns." Trešais atkārto un saka: „**Jānim** patīk lauva, **Annai** patīk suns, man patīk pele." Tā turpina, kamēr kāds no dalībniekiem neatceras visu garo vārdu ķēdi un dod ķīlu.
Rezultāts	Tas, kurš neatceras kāda bērna mīļāko dzīvnieku, dod ķīlu.

Spēle „Zeme, debesis, jūra"

Mērķis	Nostiprināt vārdu krājumu par dzīvniekiem, putniem un jūras iemītniekiem.
Dalībnieki	Piedalās ne mazāk kā trīs bērni.
Spēles materiāli	Materiāli, no kā izveidot starta un finiša līniju, piemēram, garš lineāls.
Spēles gaita	Spēles dalībnieki nostājas vienā līnijā un dodas ceļojumā apkārt pasaulei (gan peldot, gan ejot, gan lidojot) un ceļā satiek dažādus dzīvniekus. Vadītājs saka: „Zeme (debesis, jūra)." Bērniem jānosauc dzīvnieks, kas tur mīt. Vārdi nedrīkst atkārtoties. Katrs bērns, kurš var nosaukt dzīvnieku, kas tur mīt, iet vienu pēdu uz priekšu.
Rezultāts	Uzvar bērns, kurš visātrāk sasniedz finiša līniju.

8. Spēlējam teātri!

AKTIERI

ATKĀRTOT

CĒLIENS

LOMA

LUGA

MĀCĪTIES		
NOSTĀTIES (SAVĀ VIETĀ)		
PĀRĢĒRBTIES		
REŽISORS	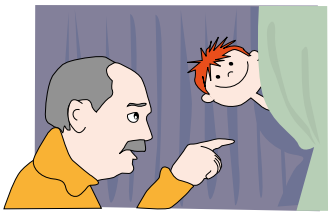	
RUNĀT		

SĀKT

SKATUVE

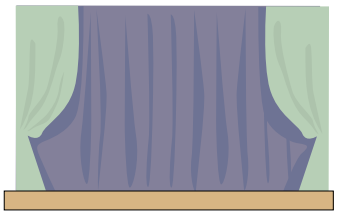

SPĒLĒT

TEĀTRIS

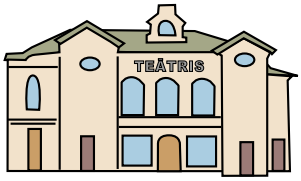

TĒRPS

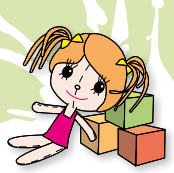

Teksti klausīšanās un lasīšanas prasmju pilnveidei

Maija Laukmane

VIENS ZVIRBULIS

Viens zvirbulis tup uz žoga
Un nečiepst ne vārda –
Tikpat sabozies,
Cik mūsu Marta!
Seši zvirbuļi smilšu kastē
Čiepst uz nebēdu –
Tikpat priecīgi,
Cik sētā bērni!
Vienīgi viens zvirbulis
Sabozies īdzīgs...
Un mūsu Marta, mūsu Marta
Tam zvirbulim līdzīga!...

Latviešu tautas pasaka

EZIS UN ZAĶIS

Ezis sarunāja ar savu brāli, otru ezi, zaķi piemuļķot.

Mežmalā bija dziļš grāvis, abi eži nostājās – viens vienā grāvja galā, otrs – otrā. Tad ezis, kas stāv šinī grāvja galā, saka zaķim: „Nu, klausies, zaķi! Tu lielies, ka esi liels skrējējs, bet man liekas, ka es skrienu ātrāk."

Zaķis dusmīgs atcērt: „Tam gan es neticu, varēsi izraut man desmit ūsas, ja skriesi ātrāk par mani! Bet, ja es būšu pirmais, izraušu desmit adatas no tava kažoka!"

Zaķis aizskrēja kā viesulis un nemaz neskatījās, vai ezis arī skrien vai ne. Aizskrēja otrā galā, bet ezis jau priekšā: „Vai, kur tad tu tik ilgi? Es jau nosalu, tevi gaidīdams."

„Nē, nē, ezīt. Laikam šoreiz lēnām skrēju. Skriesim vēlreiz!"

Zaķis aizskrēja kā viesulis, bet otrā galā ezis jau priekšā. Neko darīt, bija vien zaķim savas ūsas jāatdod. Ezis izrāva zaķim desmit ūsas un iebakstīja piecas savam brālim pie lūpām un piecas sev pašam. No tā laika visiem ežiem mazas ūsiņas pie lūpām.

Latviešu tautas pasaka

RAUSIS

Reiz kāda saimniece nolēma izcept rausi. Rausis izskatījies tik garšīgs, ka saimnieces septiņiem bērniem un vectēvam siekalas saskrējušas mutē. Bet rausis to visu redz un nolemj bēgt.

Kā saimniece rausi izvelk no krāsns, tas lec un ripo uz durvīm. Rausis izripo pa durvīm un ripo pa ceļu prom. Saimnieces septiņi bērni un vectēvs skrien pakaļ, bet rausis ripo daudz ātrāk.

Pa ceļam rausis satiek gaili, kurš sauc, lai viņu pagaida. Bet rausis ripo tālāk un nosaka: „Ja saimniece, septiņi bērni un vectēvs mani nenoķēra, kur nu tu, gaili, noķersi!”

Tad viņš satiek pīli, kura sauc, lai rausis šo pagaida, bet rausis ripo ātri tālāk un nosaka: „Ja saimniece, septiņi bērni, vectēvs un gailis mani nenoķēra, kur nu tu, pīle, noķersi!”

Visbeidzot ceļā rausis satiek cūku. Cūka piedāvā rausim nest to uz sava deguna, lai rausim pašam nav jāripo. Tā rausis ir ar mieru. Bet, ak vai! Tiklīdz rausis uzsēžas cūkai uz deguna, tā cūka atver muti un – viens divi – apēd rausi!

Pēc Tonija Volfa pasakas motīviem

TRĪS SIVĒNTIŅI

LOMĀS:

Teicējs	**Varde**	**Govs**
Sivēns Naf-Nafs	**Pele**	**Teliņš**
Sivēns Nif-Nifs	**Pelīte**	**Kaķene**
Sivēns Nuf-Nufs	**Gailis**	**Kaķēns**
Vilks	**Vista**	

TEICĒJS: Reiz dzīvoja trīs sivēntiņi – Nif-Nifs, Naf-Nafs, Nuf-Nufs.

(Izskrien sivēni.)

SIVĒNI: Ai, cik labi dzīvot mums, dzīvot mums, dzīvot mums!
Saulīt' silta silda mūs, silda mūs, silda mūs.

(Sivēni paliek uz skatuves, rotaļājas, skraida, ķer cits citu.)

TEICĒJS: Katru dienu sivēni pļavā rotaļājas.

(Atlec varde.)

VARDE: Kvā, kvā, kvā! Vai dzirdējāt – mežā vilks parādījies?

SIVĒNI: Nē.

VARDE: Vilks ir ļauns un var jūs apēst.

NAF-NAFS: Ko tu runā, vilki mūsu mežā nedzīvo.

NUF-NUFS: Vilka mūsu mežā nav.

VARDE: Ak, jūs muļķa sivēni!

(Sivēni turpina dziedāt dziesmu.)

SIVĒNI: Mums no vilka bailes nav, bailes nav, bailes nav.
Kur tu esi, ļaunais vilks, muļķa vilks, dusmīgs vilks?

(Un sāk smieties.)

TEICĒJS: Un sivēni turpināja lēkāt un dziedāt.

NUF-NUFS: Kļūst auksti, laiks celt māju.

NAF-NAFS un NUFS-NUFS: Vēl pietiks laika.

TEICĒJS: Nufs-nufs aizgāja celt māju, bet brāļi palika rotaļāties un priecāties.

(Nufs-nufs aiziet.)

TEICĒJS: Pienāca rudens. Kļuva auksti. Sāka līt lietus.

NAF-NAFS: Ei, laiks arī mums celt māju.

NIF-NIFS: Jā, laiks gan.

TEICĒJS: Nif-Nifs uzcēla māju no žagariem, bet Naf-Nafs – no salmiem.

NIF-NIFS un NAF-NAFS: Mums no vilka bailes nav…

(Teicējs aiziet. Iznāk vilks, apguļas, nožāvājas.)

VILKS: Kas mani pamodināja? Vai sivēni?!

Kā gribas ēst! Ei, kas tad tur?

(Ierauga sivēnus, sāk dzīties tiem pakaļ.)

SIVĒNI: Palīgā!

(Ieskrien pie peles. Dekorācijas – peles māja.)

NAF-NAFS un NIF-NIFS: Pelīt, ielaid mūs! Mums vilks dzenas pakaļ.

PELE: Es jūs nelaidīšu, man pašai bail no vilka, pī, pī, pīīī!

(Sivēni skrien tālāk.)

(Dekorācijas – gaiļa māja.)

NAF-NAFS un NIF-NIFS: Gailīt, ielaid mūs, vilks dzenas pakaļ.

GAILIS: Nē, nelaidīšu, man pašam bail no vilka.

VISTA: Ko, ko, ko! Skrieniet tālāk – varbūt kāds cits ielaidīs.

(Sivēni ieskrien katrs savā mājiņā. Vilks pieskrien pie Naf-Nafa salmu mājas.)

VILKS: Sivēn, atver durvis!

NAFS-NAFS: Nē!

(Vilks sāk pūst, un sabrūk salmu māja. Naf-Nafs bēg pie brāļa uz žagaru mājiņu.)

VILKS: Laidiet iekšā!

SIVĒNI: Nē!

(Vilks pūš trīs reizes, un sabrūk žagaru mājiņa. Sivēni bēg no vilka. Dekorācijas – ķieģeļu māja.)

SIVĒNI: Palīgā!

NAF-NAFS: Brāli, laid iekšā, glāb mūs!

NUF-NUFS: Kas notika?

NIF-NIFS: Vilks grib mūs apēst!

NUF-NUFS: Nāciet ātrāk! *(Visi sivēni ieskrien mājiņā, aizver durvis.)*

(Iznāk gailis.)

GAILIS: Kikerigū! Sanākat, sanākat! Sivēniem draud briesmas.

(Iznāk visi dzīvnieki.)

VISTA: Ko, ko, ko! Jāpalīdz sivēniem!

GOVS: Mūū! Bet ko lai dara?

TELIŅŠ: Māmiņ, tev ir lieli ragi! Tu padzen vilku!

KAĶENE: Mjau, mjau, tas vilks visus mūs apēdīs. Tāpēc viņu vajag padzīt no meža.

KAĶĒNS: Iesim visi kopā padzīt vilku, tā būs vieglāk.

KAĶENE: Jā, govs ar ragiem, teļš ar kājām un mēs ar nagiem.

PELĪTE: Pī, pī, pīī! Mums viņiem jāpalīdz.

(Dzīvnieki aiziet.)

TEICĒJS: Un tā dzīvnieki nolēma glābt sivēnus.

VILKS: Ātri atveriet durvis, citādi izlauzīšu! *(Stāv pie sivēnu mājiņas.)*

SIVĒNI: Nē!

TEICĒJS: Un tad sivēniem palīgā atnāca visi draugi.

(Iznāk visi dzīvnieki, sastājas ap vilku.)

DZĪVNIEKI: Vilk, ej projām no meža!

VILKS: Neiešu gan!

(Dzīvnieki sāk dzīt prom, plaukšķinot, dimdinot ar kājām. Vilks aizbēg.)

SIVĒNI: Paldies, draugi!

TEICĒJS: Pasakas beigas.

SPĒLES

Spēle „Atmini nu!"

Mērķis	Nostiprināt vārdu krājumu par emocijām un mācīties tās izpaust.
Dalībnieki	Piedalās ne mazāk kā divi bērni.
Spēles materiāli	Katram dalībniekam rokās izdales materiāls.
Spēles gaita	Spēles dalībnieki sēž aplī un pulksteņrādītāja virzienā rāda kādu no izdales materiālā redzamajām emocijām. Citiem bērniem jāatmin un jānosauc, kura emocija tiek rādīta.
Rezultāts	Kurš bērns atmin, kļūst par nākamo emociju rādītāju.

SKUMJŠ / SKUMJA

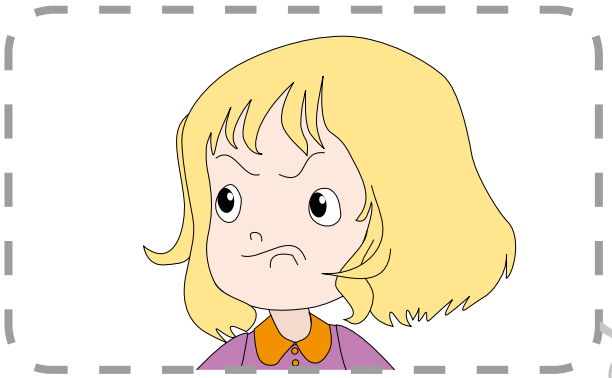

DUSMĪGA / DUSMĪGA

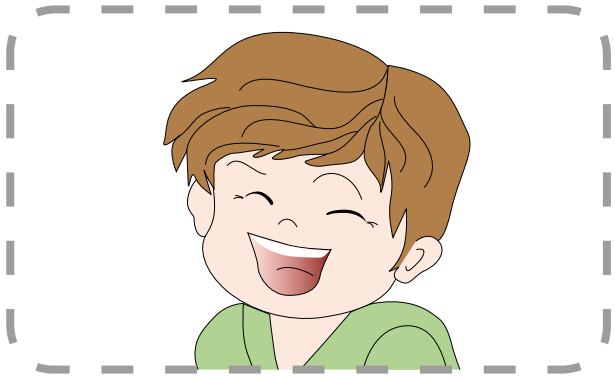

LAIMĪGS / LAIMĪGA

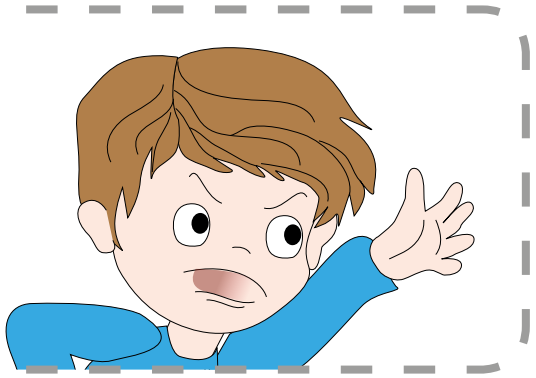

NIKNS / NIKNA

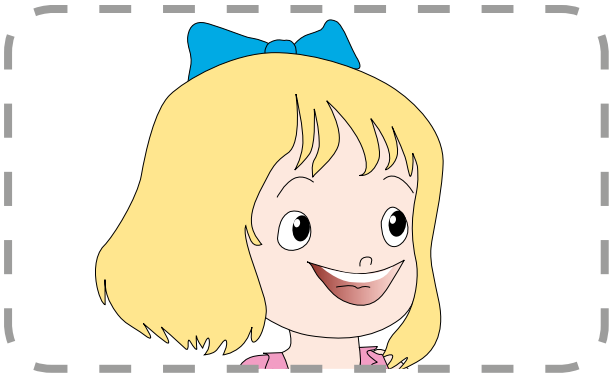

PRIECĪGS / PRIECĪGA

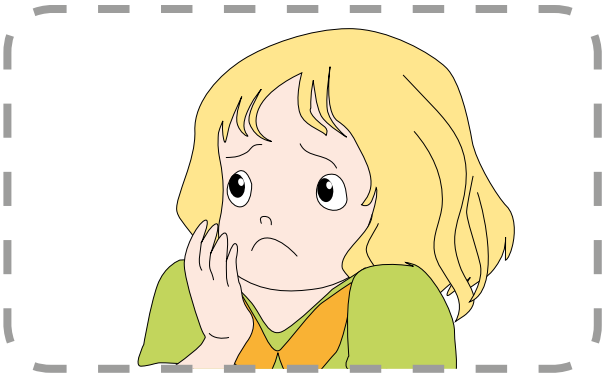

BĒDĪGA / BĒDĪGA

9. Zaļais laiks

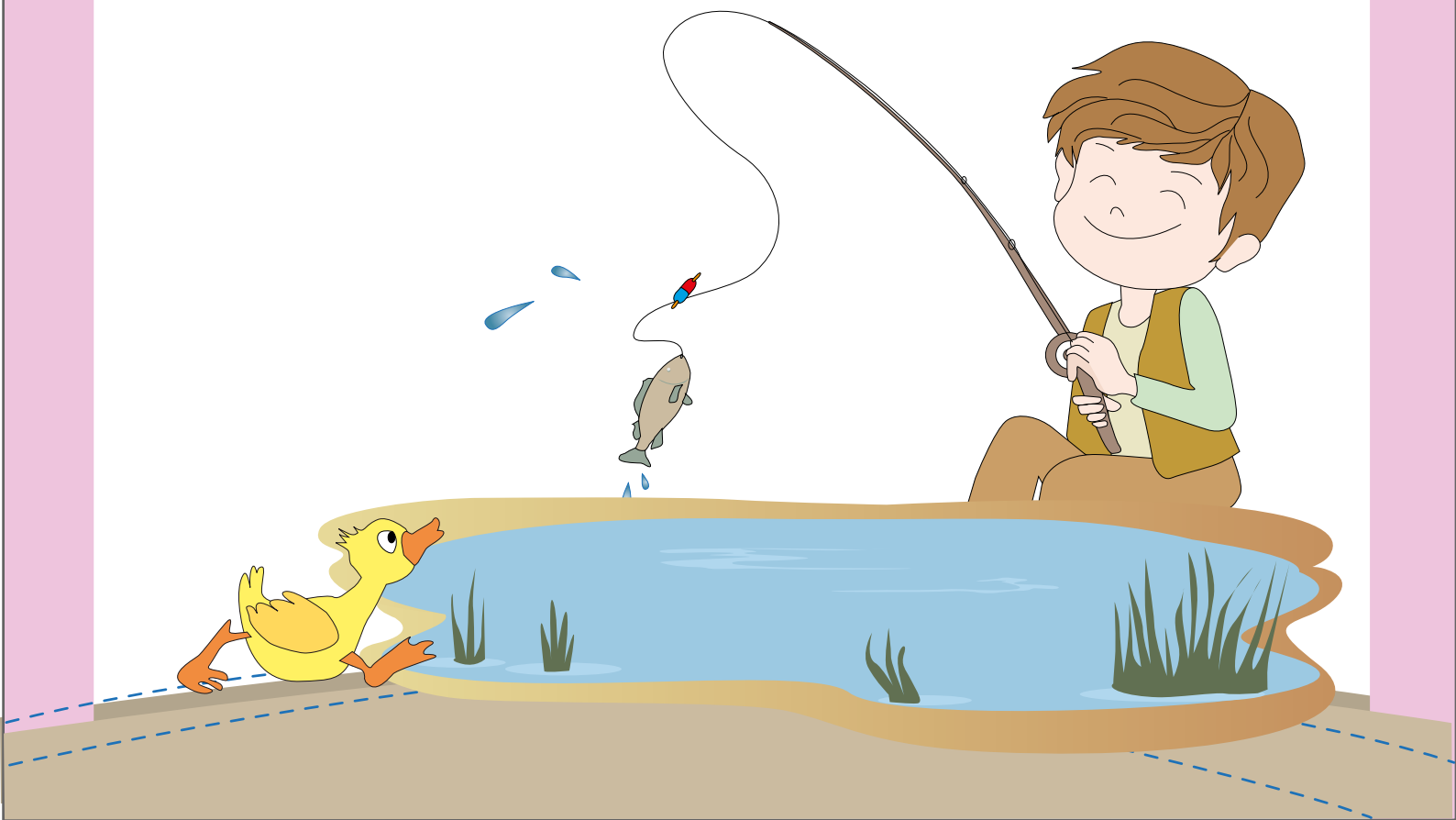

AITA

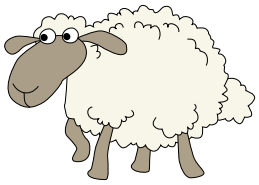

AKA

APRĪLIS

AUGUSTS

BUČA

CŪKA

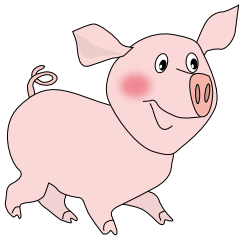

ČAKLS

DĀRZENIS

DECEMBRIS

DĪĶIS

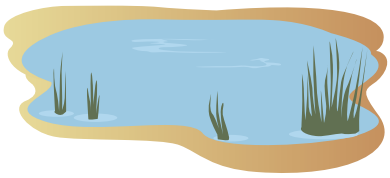

EZERS

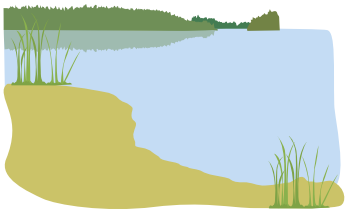

FEBRUĀRIS

GOVS

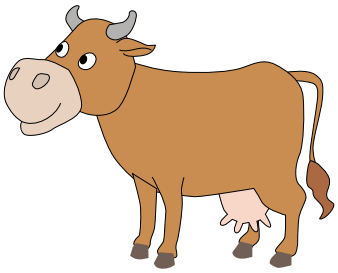

GUDRS

ĢIMENE

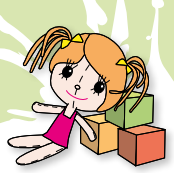

IEDOT

IETĪT

JANVĀRIS

JAUKS

JŪLIJS

JŪNIJS

JŪRA

KAĶIS

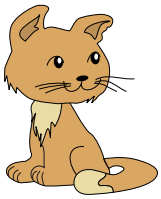

KŪTS

LAUKI

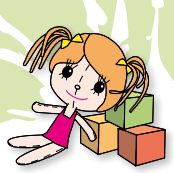

LIETAINS

MAIJS

MARTS

MĪLĒT

PAGATAVOT

PAGRABS		
PĒC MĒNEŠA		
PĒC NEDĒĻAS		
PĪLE	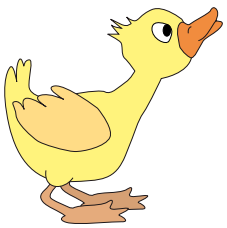	
PĪRĀGI	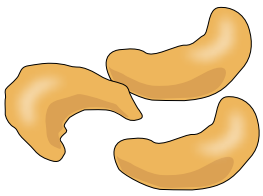	

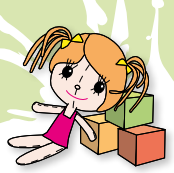

PLĀTSMAIZE

PĻAVA

RADI

RŪPĪGS

SAULAINS

SIERS

SMAIDĪGS

SMILGAS

SUNS

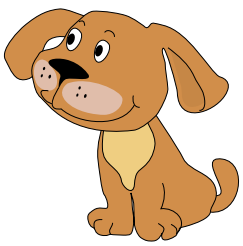

ŠĶŪNIS

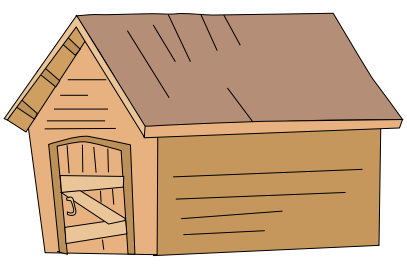

UGUNSKURS

UPE

VISTA

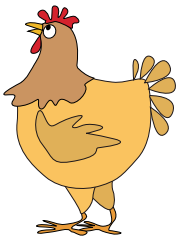

VISU DIENU

ZIRGS

Teksti klausīšanās un lasīšanas prasmju pilnveidei

Māra Cielēna

PA ĪSTAM UN PA JOKAM

Rīt ceļojumā došos.
– Pa īstam?
– Pa īstam.
Uz tālu, svešu zemi.
– Pa īstam?
– Pa īstam.
Tur pilnum pilns ar lauvām.
– Pa īstam?
– Pa īstam.
Ar tiem es tikšu galā.
– Pa īstam?
– Pa īstam.
Man patiks svešā zeme.
– Pa īstam?
– Pa īstam.
Vairs mājās nepārnākšu.
– Pa jokam?
– Nu protams.

Vija Gune

PILSĒTĀ

Skrienam, skrienam –
Tepat aiz stūra
Dzīvs zvērs uz ielas,
Nemaz nav būrī.
Tam mugurā cilvēks –
Nu tīrais cirks!
Tas zvērs bija grāmatā –
Saucās „zirgs".
Bet Jurka
Atkal „Zirgs nav nekāds zvērs,
Zirgs ir māj-dzīv-nieks!"

Vitauts Ļūdēns

KAS VĒL IR...

Latvijai ir liela jūra,
liela jūra.
Latvijai ir lieli meži,
lieli meži.

Lieli ezeri un upes.
Un kas vēl ir Latvijai?
– Mazas meitenes un zēni,
Kuriem lieliem jāizaug.

Jāņa Baltvilka stāsts

VASARĀ LAUKOS

Tētim un māmiņai ir atvaļinājums. Mēs atbraucām uz laukiem. Es uzreiz satiku kaķi. Es pazīstu visus kaķus. Tikai nezinu, kā visus sauc. Mani sauc Jāņuks.

Laukos var ļoti tālu skriet. Nekas nav priekšā. Man patīk skriet. Suņukiem arī patīk skriet. Pa dienu suņuki skrien. Bet naktī viņiem jārej un jāsargā māja.

Man patīk zirgi. Bet īstus zirgus es nekad nebiju redzējis. Īsti zirgi ir ļoti lieli un ēd zāli. Viņi ir stipri. Var pavilkt veselu vezumu.

Gotiņas te visas ir brūnas. Tas nekas, ka viņām ir ragi. Man nemaz nav no gotiņām bail. Gotiņas ēd zāli un dod pienu.

Mazās cūciņas sauc par sivēniem. Lielās cūkas sauc par cūkām. Kad cūkas rukšķ, tad viņas sauc par rukšiem. Cūkām ir mazas acis. Tāpēc es nevaru saprast, kāpēc viņas rukšķ. Varbūt grib ēst?

Kazas arī dod pienu. Un viņām ir ragi. Kazas ir tādas kā mazas govis. Tikai ar garu vilnu un dusmīgākas. Dažas kazas ir sevišķi dusmīgas.

Aitām ir mazi jēriņi un biezi kažoki. Ja kažoku nocērp, tad izaug atkal jauns. No nocirptā kažoka ada zeķes un cimdus. Un cepures. Un džemperus. Un vestes. Un šalles. Ar jēriņiem var drusku spēlēties.

Cālīšu māti sauc par vistu. Vista dēj olas. Ja olas perē, tad no tām izšķiļas cālīši. Cālīšu tēvs skaļi dzied. Cālīšu tēvam vārds ir gailis. Mans vārds ir Jāņuks.

Arī tītaram ir skaļa balss. Tikai viņš nedzied. Viņš visu laiku buldurē.

Bet zosis knābā mūsu zālīti. Zosis arī nedzied. Zosis gāgina.

Truši ir garauši. Viņiem patīk grauzt visādus graužamos. Graužamie ir zāle, burkāni, kāpostu lapas, graudi. Kad trušiem atnes graužamos, tad viņi draudzīgi nāk klāt. Man patīk nest viņiem graužamos.

Es tagad pazīstu visus dzīvniekus laukos. Un visi dzīvnieki pazīst mani. Un es par visiem dzīvniekiem varu pastāstīt. Mani sauc Jāņuks.

Latviešu tautas pasaka

RĪGAS VARDE UN LIEPĀJAS VARDE

Senos laikos dzīvoja divas vardes. Viena dzīvoja Rīgā, otra – Liepājā. Vienai ienāca prātā apskatīties, kā dzīvo Rīgā, otra atkal domāja – labi būtu redzēt, kā dzīvo un kāda izskatās Liepāja.

Varde lec no Liepājas, kamēr tiek kādā augstā kalnā un ierauga, ka pretim lec varde no Rīgas puses.

„No kurienes tad tu?" saka Liepājas varde.

„Es nāku apskatīties, kā izskatās Liepājā," atbild Rīgas varde.

„Es atkal uz Rīgu gribu skatīties," atbild Liepājas varde.

Vardes aprunājas, ka vēl tālu jālec, ka ceļā var būt daudz stārķu un saka: „Kā būtu, ja mēs, stāvot šajā kalnā, paceltos pakaļkājās un apskatītos, kā tur izskatās, tad nevajadzētu lēkt tik tālu."

Domāts, darīts. Abas sacēlās pakaļkājās. Rīgas varde saka: „Klau, māsiņ, tava Liepāja izskatās tāda pati kā mana Rīga!" Bet Liepājas varde saka, ka Rīga izskatās tieši tāda pati kā Liepāja. Ja jau visas pilsētas tik līdzīgas, tad vardes nolemj ceļu neturpināt. Bet vardes aizmirsa pašu galveno – ka viņām acis ir virs galvas un, pakaļkājās sacēlušās, tās skatījās nevis uz priekšu, bet gan atpakaļ. Un tā nabaga vardes vēl šodien nezina, ka Rīga nemaz nav līdzīga Liepājai.

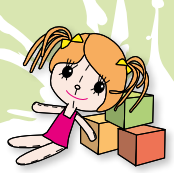

Jūlija Vanaga stāsts

MAZĀ MIKIŅA LIELIE DARBI

(fragments)

Mikiņš kopā ar māti pavasarī stāda kartupeļus.

– Pavasarī iedēstīsi vienu kartupeli, līdz rudenim izaugs vesels grozs, – māte pamācīja.

Abi cītīgi strādāja.

Pēdējās vagas galā māte pamanīja, ka Mikiņam rokās vairs nav naža, ar ko Mikiņš grieza kartupeļus.

– Kur tev nazis? Pazaudēji?

– Nepazaudēju vis, – Mikiņš lepni atbildēja. Iedēstīju, lai līdz rudenim izaug vesels grozs!

SPĒLES

Spēle „Lēnais”

Mērķis	Nostiprināt vārdu krājumu.
Dalībnieki	Piedalās ne mazāk kā četri bērni.
Spēles materiāli	Katram dalībniekam tiek izdalītas četras spēles kartītes ar 4 dzīvnieku, 4 dārzeņu, 4 mēbeļu, 4 apģērbu nosaukumiem.
Spēles gaita	Spēles dalībnieki izlasa vārdus uz kartītēm, klusējot izlemj, kura temata četras kartītes krās – ar dzīvnieku, dārzeņu, mēbeļu vai apģērbu nosaukumiem. Dalībnieki sēž aplī un pulksteņrādītāja virzienā mainās ar kartītēm, dodot blakussēdētājam tās kartītes, kuras nekrāj. Kad kāds spēles dalībnieks sakrājis četras viena temata kartītes, bērns liek roku ar delnu uz leju spēles laukuma vidū un pārējie cenšas uzlikt roku uz viņa rokas pēc iespējas ātrāk. Dalībnieks, kura roka ir virspusē, saņem burtu no vārda „lēnais”.
Rezultāts	Kad kāds bērns sakrājis visus vārda „lēnais” burtus, viņš kļūst par „lēno” un tam jāizpilda pārējo spēles dalībnieku dots uzdevums.

EZIS	KĀPOSTS	LĀCIS
KARTUPELIS	BIETE	VILKS
TOMĀTS	GALDS	LAPSA

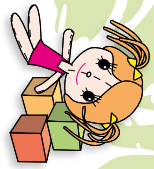

BIKSES

KLEITA

SVĀRKI

KRĒSLS

SKAPIS

GULTA

JAKA